

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ТЕАТРУ, КІНО І ТЕЛЕБАЧЕННЯ ІМЕНІ І. К. КАРПЕНКА-КАРОГО

Факультет театрального мистецтва

Кафедра організації театральної справи

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти

на тему

« Дослідження організаційно-фінансових питань театрів ляльок України »

Студентки 2 курсу

Освітньої програми

Продюсерство сценічного мистецтва

Спеціальності 026 Сценічне мистецтво

Галузі знань мистецтво

Ступеня вищої освіти магістр

Кришевич Юлії Григорівни

Науковий керівник

Доцент, кандидат юридичних наук, заслужений економіст України

Которобай Станіслав Васильович

Київ - 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I Діяльність театрів ляльок в Україні.....	8
1.1 Особливості діяльності театрів ляльок в різних областях України.....	8
1.2 Театр ляльок під час війни.....	40
1.3 Особливості проблематики репертуару театрів ляльок України.....	46
РОЗДІЛ II Фінансове забезпечення театрів ляльок України.....	53
2.1 Фінансування театрів ляльок України.....	53
2.2 Залучення грантів в театрах ляльок України.....	58
2.3 Краудфандинг в театрі ляльок.....	65
РОЗДІЛ III Іноземний досвід.....	68
3.1 Участь українських театрів ляльок в міжнародній організації УНІМА.....	68
3.2 Іноземний досвід в сфері створення та просування продукту в театрі ляльок.....	78
ВИСНОВКИ.....	83
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	85
ДОДАТКИ	91

ВСТУП

Актуальність теми. Театри ляльок України є важливою складовою нашої національної культури, дослідження питань організації, фінансування та модернізації може сприяти покращенню управління та розвитку театрів ляльок у сучасних умовах.

Мета і завдання дослідження.

Метою дослідження є аналіз діяльності театрів ляльок в Україні за 2019-2023 рр.,

Реалізація мети передбачає розв'язання поставлених завдань:

- Дослідження ролі театру ляльок в культурному середовищі України.
- Вирахування собівартості квитка в державному театрі ляльок.
- Аналіз додаткових джерел фінансування для творчих театральних проєктів в умовах обмеженого державного фінансування під час кризових періодів 2020-2023 років в Україні.
- Дослідження особливостей управлінської діяльності окремих директорів-художніх керівників театрів ляльок України.
- Дослідження ролі театрів ляльок України в міжнародному культурному контексті.
- Аналіз іноземного досвіду в сфері театрів ляльок.

Об'єкт дослідження – Театри ляльок України.

Предмет дослідження – Діяльність театрів ляльок України за 2019-2023 рр.

Наукове значення роботи (для магістрів). Робота може допомогти розширити наукове розуміння сучасного стану та організаційно-фінансових аспектів театрів ляльок України. Може надихнути інших студентів та дослідників на подальше дослідження у галузі культурної економіки та організаційного менеджменту мистецтва у сфері театрів ляльок.

Практичне значення одержаних результатів.

Одержані в роботі наукові результати можуть мати практичне значення для театрів ляльок, допомагаючи їм застосовувати оригінальні здобутки, що існують у цій сфері, у власній діяльності. Рекомендації описані в роботі можуть бути корисними для актуалізації діяльності місцевих театрів в загальноукраїнському контексті, для покращення фінансового управління театрів, та розвитку лялькового мистецтва в Україні в цілому.

Апробація результатів магістерської роботи. Основні положення дослідження були оприлюднені у доповіді на Чотирнадцятій науково-практичній конференції аспірантів і студентів кафедри організації театральної справи імені І.Д. Безгіна «Актуальні проблеми організації, економіки і соціології театру» (Київ, Київський національний університет театру, кіно і телебачення імені І.К. Карпенка-Карого, 8 грудня 2023 р.)

Структура та обсяг роботи. Загальний обсяг роботи складає сторінок, з них 84 сторінки основного тексту. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновку, списку використаних джерел, та додатків.

- Роль і значення театрів ляльок у культурному житті України

Серед видовищних закладів України яскраво вирізняються театри ляльок. Майже в кожній області України діє один або кілька театрів ляльок. Загалом їх налічується близько 45-ти. В країнах Східної Європи історично склався особливий поділ театральної аудиторії за віком. Тож драматичні театри обслуговують дорослого глядача, театри юного глядача – дітей шкільного віку, а театри ляльок – найменших громадян.

За характером управління театри ляльок бувають обласні, муніципальні та приватні, але мета в усіх цих закладів подібна, а саме: поширення кращих взірців класичного і сучасного мистецтва, а також творчості майстрів і виконавців, духовне та естетичне виховання різних верств населення, естетичне виховання дітей, школярів і молоді, розвитку їх творчих можливостей, формування високих моральних якостей, сприяння відродженню української культури та мистецтва.

Театр ляльок це потужний інструмент пропаганди, в позитивному сенсі цього слова, культурних цінностей, національних ідей. Він може грати важливу роль в процесі державотворення оскільки впливає на свідомість з найменшого віку.

Є відома цитата "залізного канцлера" Отто фон Бісмарка : "Війни виграють не генерали, війни виграють шкільні вчителі та парафіяльні священики".

Я б осмілилася додати до "переможного" списку, і театри ляльок, оскільки вони на рівні з останніми можуть закладати фундамент світогляду майбутніх поколінь, і до того ж, роблять це в динамічній ігровій формі.

Така роль театрів ляльок часто використовувалася в історії і є надзвичайно актуальною для нашої країни.

В силу використання універсальних виражальних засобів, театр ляльок є цікавим і для дорослих. В багатьох українських закладах граються символічні та глибокі вечірні вистави.

Під час війни лялькові персонажі також можуть підіймати дух військових. Наприклад, народжений у 19 столітті у Франції персонаж Гіньйоль, який виступав сатиричним голосом з народу та одного разу навіть був заборонений Наполеоном III, у 1914 році відправився на фронт Першої Світової війни. Гіньйоль та його друзі стали улюбленцями солдатської публіки, а дружина Маделон – символом усіх французьких жінок в тилу.

Театр ляльок сьогодні, це не тільки театр для розваги дошкільнят та молодших школярів, а й свого роду навчальний та виховуючий підростаючу націю простір. Поле для естетичної рефлексії та експерименту. Один з видів арт-терапії для дітей та дорослих, військових та переселенців.

Також, це засіб культурної дипломатії. Український театр ляльок є членом однієї з перших міжнародних театральних організацій в світі, під назвою UNIMA (Міжнародна Спілка діячів театру ляльок заснована у 1922р.), засновник та учасник міжнародних фестивалів.

На базі дослідження діяльності певних обласних театрів, можна охарактеризувати напрямки культурної діяльності цілої області. Наприклад репертуар Закарпатського академічного театру ляльок «Бавка» в Ужгороді, включає казку на основі словацького епосу «Про Валибука, Принцесу Небійся та Довгоборода» (Павол Уге), звідки походить одна з національних меншин, що проживає у данному регіоні. Міжнародний фестиваль «Інтерлялька», заснований театром, збирає «на своїй сцені» для творчого діалогу, як колективи країн безпосередніх географічних сусідів: Польща, Словаччина. Так і таких країн, як Грузія, Литва, Ізраїль, Болгарія, Аргентина.

Отже, Театри ляльок грають важливу роль у культурному житті України і мають значення як для дітей, так і для дорослих. Вони можуть виконувати деякі функції:

1. Виховання та освіта дітей.
2. Культурне спадкування українських міфів та традицій у виставах.
3. Розвага та розважальна функція.
4. Соціальна роль. Піднімаючи важливі питання та проблеми суспільства через вистави, вони можуть бути важливим інструментом для підвищення національної свідомості українців, стимулювання дискусії та розвиток суспільства.
5. Розвиток творчого потенціалу: Театри ляльок сприяють розвитку творчого потенціалу акторів, режисерів, драматургів та інших фахівців у сфері театрального мистецтва.

З початком повномасштабного вторгнення, деякі театри ляльок перетворилися на волонтерські штаби, наприклад у Львові та Полтаві. Херсонський театр певний час знаходився під окупаційною владою, снарядом пошкоджено частину даху. Скляні вікна Харківського театру було вибито вибуховою хвилею. Деякі режисери, актори та технічні працівники театрів, служать в лавах ЗСУ. Тим не менш, українські театри ляльок діють, випускають прем'єри, грають вистави на стаціонарі, в укриттях, або на виїзд, і відновили свою творчу діяльність у різних її проявах, ледь не з самого початку вторгнення, щоб на певний час дарувати дітям та дорослим казку в буремні часи.

РОЗДІЛ I – Діяльність театрів ляльок України

1.1 Особливості діяльності театрів ляльок в різних областях України

Дослідження охоплює діяльність близько 20-ти театрів ляльок з західних, східних, південних та центральних областей України, що допомагає виокремити загальні тенденції та окремі особливості театрів ляльок України. Ми розставимо акценти на особливостях управління та вибору репертуару, цінової політики квитка. Дослідимо відмінності і характерні риси різних театрів, їх фестиваліне життя та внесок у культурну сферу України.

Львівський обласний академічний театр ляльок

Серед плеяди нової генерації керівників театрів України хочеться виділити Уляну Мороз. Директорка та художня керівниця Львівського обласного академічного театру ляльок, нещодавно дала інтерв'ю представнику театрального інтернет-ресурсу, в якому описала процес свого становлення директором.

В 2017 році вона перемогла конкурс та ввійшла в абсолютно занедбану будівлю в центрі Львова. Минулий керівник працював там 30 років, тож уся система була побудована вертикально, не відбувалося зацікавленості тим, що відбувається всередині театру та в окремих його структурах.

Першим що зробила нова керівниця - це роздала анкети всім працівникам театру, щоб вони висловилися, чого не вистачає їх професійній діяльності, на їхню думку. Не готовий до демократичної влади колектив, висловився про все абсолютно позитивно. Тож директорка почала напряду ходити по театру та знайомитися з працівниками, дивитися на їхні умови праці. Виявилось, що апаратура є застарілою, або зламаною, організація простору всередині будівлі театру, що частково є і жилою будівлею, є хаотичною: впродовж кількох років невідомі зачинені приміщення, труби ненормованою проведені сусідами по стелі, наркомани в туалеті і т.д. Не зважаючи на ці факти, колектив боявся змін.

Тож усі ці роки вона займається реформою та переадаптуванням театру, відповідно до вимог нового часу.

Серед напрямків діяльності Уляни Мороз, як директорки та художньої-керівниці, а також діючої режисерки театру, можна виокремити:

1. Налаштування ефективної не конкуруючої за ресурс комунікації всередині колективу театру. Звучать такі сучасні поняття, як win-win та асертивна комунікація.
2. Кристалізація обличчя театру. Візія, місія та стратегія.
3. Виховання думаючого глядача майбутнього.

1. Взаємодія з колективом:

Уляна Мороз прямує до демократичної форми упорядкування в колективі, де кожний робітник бере відповідальність за своє поле діяльності. Було проведено навчання асертивній комунікації, всередині колективу.

Асертивність (англ. assertiveness) — здатність людини відстоювати свою точку зору, не порушуючи моральних прав іншої людини. Це здатність оптимально реагувати на критику та вміння рішуче говорити собі та іншим «ні», якщо цього вимагають обставини. Асертивність дозволяє зробити свою поведінку гнучкою та дивергентною.

Існує ще таке визначення для терміну асертивність — це поведінка, що поєднує внутрішню силу та ввічливість у стосунках з іншими людьми. Це здатність у ситуації зовнішнього тиску коректно відстоювати свої інтереси та свою лінію поведінки, спокійно казати «ні» тому, що вас не влаштовує та продовжувати в соціально прийнятній формі ефективно наполягати на своїх правах.

Також було висловлено позитивні перспективи форми спілкування win-win.

Цю ідею розвинув Стівен Кові, професор економічних наук Гарварда. У книзі «Сім навичок високоефективних людей» він зазначив, що боротьба між індивідами програє взаємовигідному співробітництву.

Пояснюється, що для вигоди у переговорах, необхідно завжди розуміти та поважати іншу сторону. За Кові, тільки бізнесмен, який поставив себе на місце партнера, зможе повноцінно перемогти. Це, у свою чергу, призводить до спільної роботи на шляху до перемоги.

Результатом такого роду комунікації, є – довготривала співпраця.

Стратегія ведення переговорів Win-Win підходить, як для вирішення локальних питань у спілкування зі співробітниками, так і з глобальною метою при взаємодії між підприємствами.

Принцип Win-Win не має на увазі пошук компромісів, оскільки кожна із сторін переговорів прагне розвитку. Взаємовигідне навчання, обмін досвідом, діловими контактами, технологіями – все це стосується стратегії ведення переговорів Win-Win.

Стратегія Win-Win – це взаємна повага, якщо одна зі сторін не думає про інтереси іншої сторони, то ймовірність успіху стратегії спрямовується до нуля. Егоїзм є нормальним явищем, але не повинен стояти в пріоритеті.

Відповідна атмосфера переговорів досягається кількома чинниками, а саме:

- нагадування про спільні інтереси
- базування форми спілкування на довірі
- умісний жартівливий тон
- активне слухання партнера
- регулярна демонстрація шанобливого ставлення
- обмін прикладами з практики.

Кожна сторона представлена людиною. Кожна людина є унікальною. Яка має своє бачення, своє ставлення до питання, свої стереотипи. Тож згідно стратегії, необхідно старатися зрозуміти їх, прийняти та засвоїти.

Ця гарвардська форма спілкування, є прогресивною в світі. Тому-що, в будь-яких угодах, все більше грає роль фактор поваги до свого «суперника». Культура поведінки у світі ділового спілкування поступово підвищується.

Директорка зазначає, що введення цих понять в театральну повсякденність не завжди є успішним, але зміни поступово відбуваються.

2. Кристалізація обличчя театру, виокремлення напрямку діяльності.

Уляна Мороз почала цікавитися історією театру, архівні фото пояснювалися найстаршими працівниками закладу, оскільки данні про вистави та діяльність, жодним чином не були структуровані до того.

Кристалізація візії місії та об'ємної стратегії театру є на її думку однією з першочергових задач керівника, це допомагає підвести до одного знаменника усі структури театру, де будівля театру, робітники, оточуюча територія, сайт та будь-яка діяльність театру працюють на одну ціль.

Далі ми наведемо розтлумачення цих та дотичних основоположних понять важливих для діяльності підприємства, в тому числі театру.

Візія — це мрія або образ майбутнього, до якого прагне організація чи компанія. Вона виражає амбіції та стратегічні цілі. Візія створює напрямок та спонукає до дії.

Місія — це фундаментальне призначення організації. Вона визначає ідентичність і напрям діяльності певної компанії чи організації. Місія — це те, чому організація існує, і який вона хоче зробити вплив на світ.

Мета — це конкретний і вимірюваний результат, якого організація прагне досягти за певний період часу. Мета зазвичай випливає з місії та візії, але вона має бути чітко сформульованою і вимірюваною.

На відміну від місії, мета є більш конкретною та обмеженою в часі. Це конкретне завдання або результат, якого організація хоче досягти.

Мета відповідає на запитання «чого ми хочемо досягти?» і «як ми збираємося це зробити?»

Стратегія — це план дій. Коли організація має чітку мету, вона розробляє стратегію, щоб розуміти, як цієї мети досягти. Це як маршрут на карті, який ми вибираємо, щоб дістатися пункту призначення. Стратегія допомагає зорієнтуватися, визначити свій шлях і не загубитися.

Але ми не просто кажемо: «ось моя мета, і я буду рухатися в цьому напрямку». Потрібно знати, як саме це зробити. Тому ми встановлюємо стратегічні цілі. Це як етапи маршруту, які допомагають нам зрозуміти, як просуватися до своєї головної мети.

Ці етапи повинні бути конкретними та зрозумілими. Вони мають вказувати, що саме треба зробити, щоб дійти до мети. Це можуть бути різні речі: охопити більшу аудиторію, покращити якість своєї роботи, знайти нових партнерів.

Отже, стратегія — це план, який ми створюємо, щоб досягти своєї мети. А стратегічні цілі — етапи на цьому шляху, що допомагають розуміти, як ми рухаємося вперед.

Також виділяється поняття тактика - якщо під стратегією розуміється план дій, що веде підприємство до мети, то тактика – це окремі кроки та дії, які допоможуть виконати цей план. У контексті підприємства це означає конкретні дії команд із реалізації ініціатив, викладених у стратегії.

Терміни «стратегія» та «тактика» беруть свій початок у військовій термінології, а саме з трактату Сунь Цзи «Мистецтво війни». З тих пір ці терміни застосовуються до різних галузей крім військової справи, у тому числі і до бізнес-стратегії.

Цінності — це ключові принципи, що керують поведінкою і діями організації. Вони відображають глибокі переконання організації, формують її культуру та допомагають встановлювати стандарти поведінки.

Уляна Мороз зазначає, що театр це об'єм, а директор це той хто бачить весь цей об'єм.

Наведенні поняття є основоположними для ефективної діяльності театру, відповідно до вимог сучасності. У процесі діяльності, або ще на її початку, необхідно формулювати відповіді на ці питання для певного театру.

Відповідно, користуючись сформульованими візією та місією і т.д, створюється цілісний концептуальний та візуальний образи театру. Користуючись цими інструментами створюється контент, налагоджується реклама та й повністю комунікаційна стратегія з глядачем.

З логотипом та брендуванням Львівського театру ляльок визначалися рік, але наразі сайт є одним з найбільш гармонійних та стильних, серед українських театрів ляльок.

3. Взаємодія з глядачем та контент.

В 2017 році квиток коштував 10 грн зали набивалися повністю були постійні глядачі, які ходили по кілька разів на місяць. Теми та ідеї вистав були легкі розважальні та популярні. Директорка ділиться, що коли за часів її управління, була поставлена нова вистава глядачка з обуренням висловлювалася, що її дитина після перегляду задавала забагато питань.

Однією з цілей діяльності театру Уляна Мороз вважає виховання глядача відповідно до цінностей нового часу, в творчості піднімаються складніші теми, такі як гідність та свобода. Через творчий метод з маленьким глядачем розмовляють навіть про смерть.

У сучасну епоху, виникає потреба в новому репертуарі. Уляна Мороз ділиться сюжетами декількох вистав, таких як «Рукавичка», де п'яний вовк та лисиця колядують жителям рукавички, потім займаюся булінгом, щодо них. Ця вистава дуже подобалася акторам, а в залі сміялися. Але після 2017 року вистава стала невідповідною цінностям театру.

Відбувається пошук власної нової аудиторії. Директорка вважає, що гості театру мають бути не пасивними глядачами, необхідно підготувати дитину, пояснити де вона знаходиться, про що вистава. Глядачі мають приходити до театру за цінністю, яку він несе, з готовністю змінюватися на краще, а не через те, що їм безкоштовно роздали квитки.

Спочатку ціну підняли до 50 грн, згодом вона виросла до 60 – 120 грн. Найдорожчі квитки на дорослі вистави сягають 350 грн. В театрі є два ряди пільгових квитків за зниженою вартістю. Директорка зазначає, що якщо б вартість квитка була завеликою, першим ділом викупляли б пільгові квитки, але частіше трапляється так, що основна зала куплена набагато більше, тож ціна задовольняє глядача.

Змінено ресурс продажу квитків на сайт компанії Контрамарка, це допомогло збільшити онлайн продажі з 20% до 60% за рахунок додаткової реклами, яку надає сайт за збільшений розмір комісії, відносно локального львівського ресурсу.

Серед оригінальних способів залучення потенційного глядача, Уляна Мороз виділяє такий підхід, як безкоштовне надання сцени в оренду, для дитячих театральних гуртків міста Львова, таким чином юні глядачі звикають до цієї будівлі та починають цікавитися контентом.

Для залучення глядача також використовується нетипова діяльність, така як вечірка для татусів, коли вони могли прийти безкоштовно. Проводяться екскурсії всередині театру, які зацікавлюють глядача не менше ніж вистави. Також майстер-класи та

квести. Керівниця намагається відійти від виключно розважального аніматорства в сторону думаючої розваги.

Також описується сюжет знятої вистави «Золоте курча». Лисичка викрадає курчатко, щоб воно несло яйця. Воно дуже подобається вовку і він вмовляє залишити курча, яке виявилось півником, членом їх сім'ї. Співається пісенька про щасливу сім'ю. Керівниця вважає виставу невідповідною цінностям театру, з декількох пунктів: в сучасний час викрадення дітей відчувається набагато гостріше, а пісня про щасливу родину для більшості глядачів, які відірвані від сім'ї, або тата, а також є внутрішньо переміщеними особами, може бути тригерною.

Перед постановкою кожної вистави потрібно аналізувати, в яке майбутнє ми дивимося, чи буде це актуально через місяць і далі.

Діяльність театру в кризових ситуаціях

Під час Ковіду театр почав випускати онлайн вистави. Також було налаштовано трансляцію на ресурсі dramox.tv для продажу вистав в валюті, для американської діаспори.

Під час війни театр з березня по вересень 2022 р. був відкритий для переселенців та колег, як притулок-хостел. На момент відновлення діяльності в вересні 2022 р., всі ресурси були вичерпані, як було востаннє тільки в 2017 році.

В 2023 році з залученням грантових коштів, колективами Харківського та Львівського театрів ляльок, було створено виставу "Вертеп". Провідною є тема людської, а отже смертної природи царя Ірода та його розплати. Директорка зазначає, що робота з грантами часто буває складною для театру, через велику кількість документації, в тому числі іноземними мовами, але результат задовольнив усі очікування.

Вистава гралася в Львові, Полтаві, Харкові, на сцені Театру драми і комедії на лівому березі Дніпра в Києві, брала участь у багатьох фестивалях:

- мініфестиваль "ВертепСхід", Харків, січень 2023

-12-й Міжнародний театральний фестиваль Retroperspektywy, Лодзь, Польща, серпень 2023;

- Festival Mondial des Théâtres de Marionnettes, Шарлевіль-Мезьєр, Франція, вересень 2023;

- фестиваль документального театру Theaterfestival Neues Europa, Кельн, Німеччина, вересень 2023.

"Вистава - це не тільки те, чим ми заробляємо, це культурний продукт, який несе цінності, вибудовує громадянське суспільство, в опрацюванні суспільних травм, в вірі, що зло буде покаране." - зазначає Уляна Мороз. "Відокремити травму в художній образ і це пережити."

Станом на 2023 рік у репертуарі театру - 27 вистав.

Також Театр ляльок запусив проект дублювання вистав англійською та польською мовами. Таким чином можна переглянути 4 вистави: «Золоторогий олень», «Святкові сни», «Два леви», «Садок вишневий».

Аби скористатися цією послугою, необхідно придбати особливий квиток, а також мати з собою смартфон та навушники.

Вистави відбуваються в суботу та неділю.

Хмельницький академічний обласний театр ляльок «Дивень».

Театр ляльок у місті Хмельницькому був заснований в 1970 р. Сергієм Єфремовим.

У період 1976 —89 роки театр очолює Леонід Попов. У цей час колектив поповнився професійною творчою молоддю, збагатився репертуар театру. Вистави Л. Попова «Маленький принц» А. Сент-Екзюпері, «Дванадцять» О. Блока, «Василькові рушнички» Г. Павленко, «Золоторогий олень» Д. Павличка. Таким чином, окрім традиційної для того часу драматургії з театру Образцова, репертуар театру наповнюється фольклорними поетичними українськими та світовими сюжетами.

Наприкінці 80-х років в театр прийшли випускники ЛДІТМІКА художник Михайло Ніколаєв та режисер Сергій Брижань.

Українські народні казки, п'єси за Т.Шевченком, Лесею Українкою, Стельмахом, Андерсеном, Шмідтом та інша світова класика, наповнили репертуар новим поетичним змістом.

В 1989р. заклад переїхав у власне приміщення в центрі міста на вулиці Проскурівській.

Сергій Брижань (1956-2021) – режисер театру ляльок, Заслужений діяч мистецтв України. Був головним режисером Хмельницького академічного обласного театру ляльок у 1989-2021рр. та Президентом Всеукраїнської громадської організації лялькарів «UNIMA-УКРАЇНА» з 2015 р..

Роботи Сергія Брижаня граються в різних театрах України, але саме вони створили особливе в українському контексті естетичне та смислове обличчя Хмельницького театру ляльок.

В 2021 р. конкурс на посаду директора Театру ляльок виграла Ірина Трунова.

За ці півтора роки вона провела низку організаційних реформ, наприклад: проведення інтернету в театрі, поява комп'ютеру та терміналу на касі театру.

З'явилася можливість придбати квиток онлайн.

У інтерв'ю Ірина Трунова ділиться цілями своєї діяльності.

Головна з них - це, якомога більше зацікавити аудиторію.

По вулиці Проскурівській кожного дня звучить аудіореклама діяльності театру, розрахована на цільову аудиторію – батьків з дітьми, що гуляють центральною вулицею міста.

Відбувається рух від театру, як виключно будівлі зі сценою для вистав, до створення більш широкого мистецького простору, освітнього хабу.

Акторська трупа невелика – 20 людей, керівниця вважає, що вони мають стати ближчими до глядачів – впізнаваними.

Директорка планує створити 5 мистецьких майданчиків, це сцена з виставами, ляльковий дворик, майстер-класи в репетиційному залі, екскурсії театром, зацікавлююча концертна програма на майдані перед театром, які будуть функціонувати одночасно.

Ірина Трунова зазначає, що чим довше дитина проведе в театрі, тим краще. Театр ляльок має виступати місцем цікавої розваги для дітей та відпочинку для батьків, тоді сім'ї захочуть повертатися до театру знову і знову.

Влітку 2023 р. облаштували театральний дворик, до самотнього батуту додали тенти, пуфи, невелику бібліотеку, освіжаючу спекотне повітря дим машину, таким чином на цьому майданчику за сезон було зароблено 25000 грн, замість 2200 грн в минулому році.

«Якщо директор театру не творчий – діла не буде», - зазначає Ірина Трунова у інтерв'ю.

В 2022 р. на посаду головного режисера театру прийшов Юрій Чайка.

Одеський академічний обласний театр ляльок

Одеський театр ляльок заснований в 1932 р. Юзефом Гімельфарбом. Таким чином, театр виступає другим найстаршим театром ляльок, після Київського АТЛ «Замок на горі».

Засновник Юзеф Ааронович Гімельфарб (1913-1980) заслужений діяч мистецтв України персональний член UNIMA, був головним режисером театру протягом 40-ка років.

У 2002р. Головним режисером Театру став Євген Юзефович Гімельфарб.

Він як представник митців Уральської зони, привніс в театр нові здобутки того часу – «третій жанр», як рівнозначне поєднання актора та ляльки на сцені. Почали створюватися дорослі вистави.

Йосип Михайлович Меркович – заслужений діяч мистецтв України, очолює посаду директора театру з 2008 року.

Режисером-постановником з 2012 р. був Юрій Чайка.

На базі театру ставлять вистави, як українські режисери (Михайло Яремчук, Руслан Неупокоев, Олександр Куцик, Владислав Кутуєв, Михайло Урицький) так і митці з-за кордону: з Мінська (Євген Корняг), Ярославля (Елістін Михайлов).

В актуальний час самобутнє естетичне обличчя театру, створюється саме за рахунок дорослих вистав : «Баби Бабеля», «Інтерв'ю з відьмами» (реж. Є.Корняг).

Створюються вистави на теми життя, смерті, свободи, Голокосту, Біблійні мудрості і т.д.

В 2023 р. випустили оновлену виставу «Козацькі історії» (реж. Ю.Чайка) та виставу для дорослих «Сон літньої ночі» (реж. Є.Резніченко).

З перших днів війни актори брали участь у концертах для дітей переселенців і військовослужбовців. Працівники технічних цехів зайнялися виготовленням екіпіровки для захисників України.

В театрі є обладнане бомбосховище.

Театр у військовий час продає лише частину квитків (75шт.). Решту — безкоштовно надає вимушеним переселенцям і людям з обмеженими фізичними можливостями.

Вистави відбуваються двічі на тиждень :в суботу дитяча та вечірня, в неділю дитяча. Квиток на вистави для дітей коштує 200 грн. Продаються всі доступні квитки. Вистави для дорослих - 300 грн. Заповнення 40% доступних квитків.

Одеський театр має багатолітню історію, та великі перспективи для розвитку.

Зараз військовий стан і це суттєво впливає на культурне життя в м. Одеса. Але після війни, театр який знаходиться в одному з туристичних центрів країни обов'язково повинен цим користуватися. Це можуть бути і тематичні морські програми і внесення театру до туристичних локацій на одному рівні з Одеською оперою. Також в театру є необхідність налагоджувати додаткові шляхи комунікації з глядачем, наприклад - мережа Інстаграм, де, як мінімум, знаходиться цільова аудиторія дорослих вистав театру.

Житомирський обласний академічний театр ляльок.

Директор Житомирського академічного театру ляльок Сергій Мисечко, зазначає про недостаток фінансування театру.

З більш як пів сотні працівників, нині у театрі ледь налічується сорок. Однак і їх утримати було складно. Позаяк, пів року театр був у простої і грошей на його утримання не вистачало.

В порівнянні з довоєнним періодом, у 2022 році кількість показаних вистав скоротилась чи не утричі.

«Позаминулий рік у нас було 650 вистав на рік, цього року (2022р,) у нас вийшло 180 вистав. Війна внесла корективи. Дуже багато було благодійних вистав. Працювали ми і для переселенців, і для дітей захисників».

Театр влаштовує виїзні вистави до садочків.

Щодо інших послуг, це послуги звукозапису, проведення свята Букварика після 4 класу, проведення дитячих свят, оренда театральних костюмів, реквізиту, ляльок.

Вінницький академічний обласний театр ляльок «Золотий ключик»

Заснований 1938 року.

Театр засновник та організатор Міжнародного фестивалю театрів ляльок «Подільська лялька», який вперше відбувся у 1999 році.

Головний режисер Вінницького академічного обласного театру ляльок Олександр Свіньїн.

Директорка театру Тетяна Побережна.

В 2019р. театр ляльок переїхав у нове сучасне приміщення, на реконструкцію приміщення для театру витратили близько 25 мільйонів гривень. Але цих коштів не вистачило на меблі для гримерок, технічних приміщень і дитячий майданчик зовні. Ці роботи перенесли на 2020р. Нова глядацька зала розрахована на 213 глядачів, стара вмещувала тільки 100 діток.

Вистави відбуваються на вихідних об 11:00 і 13:00. Ціна квитка 100 грн.

З 2020 р. Міжнародний фестиваль «Подільська лялька» вийшов в оновленому форматі «онлайн» і «наживо».

У 2021р. Завдяки патронату Вінницької обласної державної адміністрації, обласної та міської Ради, управління культури та креативних індустрій Департаменту гуманітарної політики Вінницької державної адміністрації, Українського національного центру

Міжнародної спілки діячів театру ляльок UNIMA, а також підтримці спонсорів та партнерів XII Міжнародний фестиваль "Подільська лялька" продовжив традиційні зустрічі лялькарів. Поєднання державних ресурсів та заохочення локальних підприємців до співпраці - значне досягнення команди організаторів фестивалю. Конкурсні роботи 12 колективів з України та 3 зарубіжних театрів з Іспанії, Литви, Казахстану виявили грані сучасних тенденцій мистецтва лялькарів. Цього року програма відбувалась з 5 по 20 жовтня і передбачала проведення онлайн конкурсу та покази робіт фіналістів на новій сцені Вінницького академічного обласного театру ляльок.

Головний меседж фестивалю у 2023р. – «Через серця дітей до сердець народів – заради миру в Україні». Участь у ньому брали 15 театральних колективів з Грузії, Ізраїлю, Литви, Туреччини та України.

Закарпатський академічний обласний театр ляльок «Бавка»

Створений в Ужгороді 1980 року.

У 1988 році одержав приміщення в центрі міста на площі Театральній, де у 20-х роках минулого століття діяв перший у краї Руський театр «Просвіта», оснований М. Садовським.

Очолює колектив директор-художній керівник Мирослав Петій.

Творчий процес здійснюється трупкою у складі 15 осіб.

Головна режисерка – заслужена артистка України Наталія Орешнікова.

Головна художниця – Паола Полуденна.

Враховуючи географічне положення, багатонаціональний склад регіону, формується репертуар, у якому близько 45 вистав. Твори українських авторів та казки народів світу, для задоволення потреб нацменшин. Завдяки освоєнню фольклорних традицій краю, театр має неповторне обличчя.

У 1990 р. театр ініціював проведення Міжнародного фестивалю театрів ляльок «Інтерлялька», який став першим подібним форумом в Україні.

У 1997 його включено до Всесвітньої асоціації лялькарів (УНІМА). У 2019 проведена XVII «Інтерлялька».

Коротку афішну назву "Бавка" взяв собі колектив театру у 2005 році.

Колись у верховинських селах так називали будь-яке театральне видовище, крім того, до складу традиційного лялькового «вертепу», окрім музикантів та співаків, входив «бавіля», тобто той, хто працював з ляльками — бавками.

Вистави граються у вихідні дні, вартість квитка 70 грн

Для дитячих вистав, під час військового стану в продажі 4 ряди.

На сцені театру також виступають зі стендапом 390-690 грн.

Фестиваль «Інтерлялька»

Фестиваль сприяє зміцненню творчих зв'язків між театрами України та країн Карпатського Єврорегіону й Західної Європи. Укладена партнерська угода з Кошицьким театром ляльок (Словаччина).

Фестивалі фінансуються за рахунок обласного бюджету та коштів партнерів і спонсорів.

Нині фестиваль фінансується в рамках Програми розвитку транскордонного співробітництва Закарпатської області на 2021 – 2027 роки, відповідно до Закону України «Про транскордонне співробітництво», постанови Кабінету Міністрів України від 15 лютого 2002 року № 153 «Про створення єдиної системи залучення, використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги»

Назва заходу:

Впровадження культурних мистецьких, музичних проєктів, у тому числі міжнародного фестивалю для дітей «Інтерлялька », мандруючого фестивалю традиційної народної культури гірських територій Закарпаття за участі культурних товариств та організацій, представників партнерських регіонів Закарпатської області із Словацької Республіки, Угорщини, Румунії та Республіки Польща з метою популяризації українського національного продукту як сучасного європейського мистецького явища.

Строк виконання: 2021 – 2027 роки.

Виконавці: Структурні підрозділи облдержадміністрації: департамент культури; управління зовнішньоекономічних зв'язків, інвестицій та транскордонного співробітництва.

Джерела фінансування: Обласний бюджет.

Орієнтований обсяг фінансування (тис. грн):

1. етап : 2021 - 10,0; 2022 - 20,0; 2023 - 20,0; 2024 - 20,0.
2. етап 2025-2027: 60,0.

Очікуваний результат: Налагодження партнерства та популяризація регіону в Україні та за кордоном . Проведення 7 заходів.

У 2022р. було проведено - Відкритий дистанційний міжнародний фестиваль театрів для дітей "Інтерлялька-2022"

Брали участь вистави таких країн як: Україна, Польща, Грузія, Ізраїль, Аргентина, Литва, Словаччина.

Додаткові мистецькі заходи останніх років:

З 15 листопада по 5 грудня 2023 р. починає працювати II Міжнародний мультижанровий фестиваль для молоді аудиторії СТРУС / II International Festival STRUS

Фестиваль ознайомить українського глядача з новими тенденціями театру, і головне – актуалізує пошук нової театральної форми контакту з дітьми та підлітками.

Засновник та організатор проекту – Перший академічний український театр для дітей та юнацтва (м.Львів).

Беруть участь близько 20 театрів України, Польщі та Румунії. В рамках фестивалю Закарпатський театр покаже еко-виставу "Таємниця маленької сови" створену у рамках проекту «Молодіжна школа сталого розвитку Карпат: захист біорізноманіття церковних веж», який реалізується ГО «Інститут еколого-релігійних студій» за підтримки Союзу охорони природи Німеччини (NABU) та VGP Foundation

Прем'єра вистави – червень 2023 р.

Також у 2023р. Проведено міжнародний арт-діалог пластичних форм театру "Всесвіт у долонях", до програми дводенного заходу входять літературно-хореографічний перфоманс студентів кафедри мистецьких дисциплін Академії культури і мистецтв, семінари українських та словацьких лекторів, пластична вистава-перфоманс студентів кафедри мистецтва театру ляльок Київського Національного університету театру, кіно і телебачення імені І.К.Карпенка-Карого, вистава Закарпатського академічного обласного театру ляльок «Останнє Туреня», також виставка ляльок, декорацій, костюмів закарпатського театру ляльок, як унаочнена історія театру.

Івано-Франківський академічний обласний театр ляльок ім. Марійки Підгірянки

Театр засновано у 1945 р.

У 1975 році керівництво творчим складом колективу прийняв випускник Харківського інституту мистецтв ім. І. Котляревського Іван Рожко. Перша успішна його вистава — “Котигорошко” Г. Усача, за нею – “Золоторогий олень” за Дмитром Павличком (інсценізація І. Рожка). Музику для цієї вистави створив видатний композитор Мирослав Скорик.

1981 р. відбулося урочисте відкриття стаціонарного приміщення театру по вул. Незалежності, 10-а.

27 лютого 1991 року Постановою Ради Міністрів Української РСР № 47 театру присвоєно ім'я Марійки Підгірянки (до цього театр був імені Павлика Морозова).

Через 2 роки будівля завалилася і в 2005 році відбувалося друге відкриття приурочене до 60-ти ліття театру, після капітального ремонту будівлі.

Добрі плоди принесла колективу співпраця з провідними режисерами – викладачами Харківського інституту мистецтв ім. І. Котляревського – доцентом О. Інютючкіним (“Вертеп” і “У чужому пір’ї...” Марійки Підгірянки, “Попелюшка” Т. Габбе), та заслуженим артистом України, доцентом Леонідом Поповим (“Коза-Дерева” М. Лисенка, “Лісова пісня” Лесі Українки, “Українські водевілі” С. Васильченка, “Лис Микита та Неситий Вовк” Я. Яроша за мотивами казок Івана Франка та інші).

Ярослав Грушецький, очолював трупу з 1997 по 2002 рік. Саме йому колектив вдячний за постановки вистав “Микита Кожум’яка” Олександра Олеся, “Лисиця і Ведмідь” М. Супоніна, “Золотий човник”, “Сумна весела казка”, Кривенька Уточка”, “Битий небиту везе” за власними п’єсами та за визнання театру на міжнародних театральних форумах.

Директор-художній керівник театру, заслужений працівник культури України – Роман Братковський, з 2008 р.

В театрі граються вистави як для дітей молодшого віку, так і для молоді та дорослого глядача. В 2021р. Створено інклюзивну виставу для незрячих «Хто росте в саду» (реж. К.Лук’яненко)

Під час військового стану театр працює на 2 ряди – 26 місць.

Також сцену надають в оренду для стенд-апу ціна квитка 250 грн. Вільна посадка.

Вартість квитків:

стаціонарні вистави (субота та неділя) – 100 грн.

Для групи:

більше 15 чол. – 80,00 грн.,

більше 25 чол. – 70,00 грн.

стаціонарні вистави до Дня Святого Миколая – 120,00 грн.

стаціонарні Різдвяно-новорічні вистави – 120,00 грн.

Для групи:

більше 15 чол. – 80,00 грн.,

прем'єрні стаціонарні вистави – 120,00 грн.

вистави для дорослого глядача – 120,00 грн.

прем'єрні вистави для дорослого глядача – 150,00 грн.

У театрі діє абонементна система:

Умови:

– абонемент на місяць (4 вистави + **1 безкоштовно**) – **400 грн;**

– на кожному квитку вказується дата і година проведення вистави, а також бронюється ряд та місце у глядацькій залі. Власнику абонементу не пізніше ніж за 15 хв. до початку вистави потрібно підтвердити бронювання місць, у разі відсутності вказані місця анулюються і продаються у касі в порядку черги. Якщо глядач запізнився йому буде запропоновано інші місця в залі за їхньої наявності;

– якщо глядачу не вдалося скористатись у поточному місяці квитком з абонементу, Він може ним скористатись тільки на наступний місяць, попередньо узгодивши дату, годину, ряд і місце в касі.

Театр заснував Міжнародний фестиваль національної класики на сцені театрів ляльок «Обереги» у 2001р.

При участі та фінансовій підтримці Міністерства культури й мистецтв України, управління культури Івано-Франківської ОДА.

Завдання — популяризація засобами театру національної спадщини серед наймолодшого глядача.

Фестиваль відбувався у період 2001-2007 кожні 2 роки.

2011р. - V фестиваль, в якому взяли участь колективи з України, Білорусі, Молдови, Польщі, Росії, Словаччини та Чехії.

В 2018 та 2019 роках фестиваль проходив в рамках Міжнародного фестивалю мистецтв «Карпатський простір», як локація «Children's SPASE» (ЛЯЛЬКОВІ ОБЕРЕГИ). Вистави презентували колеги, з таких країн, як: Молдова, Литва, Білорусь, Польща, Грузія.

Заходи для дітей

Театральна студія

При театрі діє Театральна студія для дітей від 5 до 12 років.

Вистави дитячих колективів брали участь у фестивалях «Кришталева лялька» м. Миколаїв, «Кришталеві вітрила» м.Херсон, Фестиваль «Молоко-2019» м.Одеса, IX Відкритий фестиваль дитячих лялькових колективів «Березневі сходинокки», 2019р, м. Рівне.

Денний літній табір для дітей.

У 2023р. проводився літній табір для дітей. 2 зміни в червні 2023р. тривалістю 1 тиждень.

Програма: майстер класи, екскурсії театром, заняття зі сценічної мови, хореографії, вокалу, акторська майстерність, відкриття театральних секретів та специфіка роботи в театрі. Прогулянки, ігри та розваги.

Чернігівський обласний театр ляльок ім. Олександра Довженка

Заснований у 1976 році.

У 1996 році лялькова трупа отримує власне приміщення (колишній кінотеатр ім. Олександра Довженка).

У репертуарі театру – понад 40 вистав. Основу складають вистави для дітей. Вистава «Ангелик, що загубив зірку» (п'єса Н. Шейко-Медведевої, режисер В. Гольцов) у 2018 році стала переможницею I-го Всеукраїнського театрального фестивалю-премії «ГРА» у номінації «Краща вистава для дітей». Поєднуючи традиційні форми лялькового дійства з пошуком нових форм виразності, театр сміливо береться за творчі експерименти та проєкти. Прикладом є співпраця з «Goetheinstitut в Україні» над постановкою вистави «Гамлет-машина» Гайнера Мюллера та Українським Культурним Фондом по реалізації проєкту «Чарівне коло» (інклюзивна вистава «Лісове яблучко»). У програмі «Вечірньої сцени» театру йдуть вистави для дорослих : «Гамлет-машина» Г. Мюллера. «Великий льох» за поемою Т.Шевченка, «Ріка...Життя...» (за творами О.Довженка)

У 1996 році театр започаткував власний фестиваль «Чернігівські лялькові рандеву».

На базі театру працює Творча Експериментальна Майстерня для школярів (викладач – режисер Рената Гафурова).

У 2023 р. Віталію Гольцову, головному режисеру Чернігівського обласного театру ляльок імені О. Довженка, на Всесвітньому фестивалі театрів ляльок в місті Шарлевіль-Мезьєр (Франція) вручили премію організації AVIAMA за розвиток лялькарського мистецтва.

Під час нагородження головний режисер проголосив 15-ти хвилинну промову присвячену трагедії війни в Україні та подіям в Чернігові зокрема.

AVIAMA це міжнародна асоціація міст, дружніх до театру ляльок. Всі міста та регіони, доєднані до AVIAMA, можуть подавати свої проекти на отримання фінансування.

Віталій Гольцов зазначає, що Чернігівській області також необхідно вступати до AVIAMA, бо за такої підтримки можна реалізовувати дуже амбітні й масштабні проекти:

«Просто захотіти та написати заяву. Організація робить нам пільги, вони не беруть з України членських внесків, поки йде війна. І я планую піти до Обласної ради з цією пропозицією. У AVIAMA нема індивідуального членства, членом стане не лише наш театр ляльок, а вся область. Це дасть багато плюсів місту.»

Волинський академічний обласний театр ляльок

Волинський академічний обласний театр ляльок створено у 1975 році. Засновником і керівником його став театрознавець, артист і режисер Данило Поштарук.

Театр знаходиться в будівлі початку 20 ст. Збудованої як театр "Одіон" для показу кінофільмів біля садиби гласного міської думи Леоніда Ельберта.

У 1978 році головним режисером стає Юрій Сікало.

Михайло Яремчук, який дебютував на луцькій сцені в якості режисера й художника, згодом заснував Театр маріонеток у Києві.

Визначною подією для театру було проведення фестивалю «Різдвіна містерія» - єдиного у світі Міжнародного фестивалю театрів ляльок вертепного напрямку.

У 1993 році Данило Поштарук спільно з Президентом УНІМА Хенриком Юрковськи започаткували Міжнародний фестиваль «Різдвяна містерія» і науковий симпозіум "Традиції різдвяної драми в театрі ляльок", який проводився один раз на 2-3 роки.

Офіційним поштовхом до початку організації фестивалю стала постанова колегії Міністерства культури України, Волинської обласної державної адміністрації, Ради голів Спілки театральних діячів України, президії Спілки молодіжних організацій України № 12/11-г від 15 грудня 1992 «Про проведення в м. Луцьку Міжнародного фестивалю вертепних вистав «Різдвяна містерія».

Відбулося шість фестивалів, переглянуто 56 вистав – найрізноманітніших версій лялькового Різдва – традиційних, експериментальних, канонічних і модерних з країн Західної та Східної Європи, Південної Африки, Північної Америки.

«...провінція може ствердити себе тільки тоді, коли вона, спираючись на власну традицію, висуне надпровінційну ідею». Такою стала «Різдвяна містерія».

З 22 по 25 вересня 2014 року після анексії Криму Росією з Ялти до Луцька переїхав Всеукраїнський конкурс професійних читців імені Лесі Українки, заснований НСТД України.

Розпорядженням голови обласної ради з 16 березня 2023 року виконуючим обов'язки директора-художнього керівника театру призначено Хаїнського Вадима Вікторовича.

З серпня 2022 року до березня 2023 року обов'язки директора - художнього керівника театру виконував Каліщук Микола Петрович, який з 1989 року працював на посаді заступника директора.

До цього, з часу створення театру, майже 47 років його незмінним керівником був Поштарук Данило Андрійович - театрознавець, режисер, актор, заслужений діяч мистецтв України, заслужений діяч культури Польщі, лауреат премій імені М.Садовського та П. Саксаганського НСТД України, "Галицька Мельпомена"

Львівського міжобласного відділення Спілки; кавалер ордена України «За заслуги» 3-го ступеня та Срібного Хреста Заслуг перед Республікою Польща. Нагороджений почесною відзнакою "За утвердження позитивного образу України у світі" Європейського центру Міжнародного проекту професійно-культурних обмінів.

В 2023 році було проведено грантовий проєкт «Healing Puppetry: Empowering Young Minds and Strengthening Young Hearts during Wartime» / «Цілюща лялькова терапія: стимулювання молодих умів та зміцнення юних сердець у час війни».

За підтримки та фінансування: Стабілізаційного фонду культури та освіти 2023 Федерального міністерства закордонних справ Німеччини Auswärtiges Amt, Goethe-Institut та Goethe-Institut Ukraine, Управління культури Департаменту культури, молоді та спорту Волинської ОДА, Департаменту культури Луцької міської ради, Благодійного фонду «Віримо в Україну», NGO "Volyn Prospects" / ВОГО "Перспективи Волині".

Продаються квитки для усієї зали, ціна 50-80 грн.

Харківський державний академічний театр ляльок імені В. А. Афанасьєва

Театр відкрився у Харкові 1 липня 1939 року. Перший художній керівник — Струменко Олександр Миколайович.

У 1952 році художнім керівником театру став В. А. Афанасьєв. В цьому році отримав власне приміщення.

Театр розташований у приміщенні колишнього банку, будівля була створена за проєктом архітектора Олексія Бекетова в 1907 році, а 1968 реконструйована спеціально для театру ляльок.

У 1955 році відбулася перша в Україні прем'єра постановки для дорослого глядача — «Чортів млин» І. Штока (режисер В. Афанасьєв, художники А. Щеглов та Е. Гуменюк, композитор Н. Богословський).

Новий підйом творчого життя Харківського театру ляльок був пов'язаний з приходом 1991 року на посаду головного режисера заслуженого діяча мистецтв України Євгена Юзефовича Гімельфарба

З 1989 р. і до сьогодні посаду директора займає Решетняк Володимир Вікторович.

З 2010 головною режисеркою є Оксана Дмитрієва, а головною художницею Наталія Денисова. Їх творчість продовжує формувати неповторне обличчя театру. Театр вирізняється з-поміж інших українських театрів ляльок тяглістю своєї традиції. В творчому доробку найбільша кількість дорослого репертуару, який користується попитом серед харків'ян на цінителів мистецтва театру ляльок. Це п'єси за творами класиків літератури Шекспіра, Мольєра, Гоголя, Чехова, Орвела і т.д

В будівлі театру знаходиться великий музей театральних ляльок, оранжерея

Театр зберігає свою історію, на сайті зібраний архів вистав за усі роки діяльності театру.

Навесні та влітку 2022 року попри складну ситуацію в Харкові та постійні обстріли російської армії, театр ляльок активно працював, займаючись волонтерською діяльністю, а також проводив покази вистав.

У 2023 році фінансування театрів Харкова скоротилося на 29%

Навесні 2023 року департамент культури та туризму ХОВА ухвалив рішення про заборону проведення масових заходів в приміщеннях театрів, концертних установ, філармоній, клубів, музеїв, бібліотек та на відкритому просторі, якщо кількість глядачів перевищує 50 осіб.

Це спричинило резонанс у театральному суспільстві Харкова, оскільки обмеження фактично не стосувалося деяких приватних театрів.

Весною та влітку 2023 вистави гралися у дворі театру. А потім на орендованих майданчиках.

Наразі вистави відбуваються на двох безпечних майданчиках:

«ART AREA ДК», вул. Чернишевська, 13

ОБЛАСНИЙ ЦЕНТР КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВА (колишній Будинок народної творчості), вул. Пушкінська, 62

Грають двічі на тиждень, ціна квитка 200 грн

Під час війни театр займається активною волонтерською діяльністю, та випустив 6 прем'єр.

Зусиллями співробітників театру ляльок створено волонтерський хаб Л.ОБ («Лялькова оборона»).

В 2023р. Театр ініціює спільно з творчим простором Art Area ДК мініфестиваль "ВертепСхід" та провів його двічі за рік (у січні та у грудні).

Представляли українське мистецтво на міжнародних фестивалях у Франції (Festival Mondial des Théâtres de Marionnettes та World Puppetry Day 2023 in Charleville-Mézières) (вперше на базі фестивалю гралася українська вистава), Польщі (12-й Міжнародний театральний фестиваль Retroperspektywy), Німеччині (Theaterfestival Neues Europa).

Грали в містах України, проводили мистецькі події в Харкові, та грали благодійні вистави.

Київський муніципальний академічний театр ляльок на лівому березі Дніпра

В 1983 році філію Республіканського театру ляльок за безпосередньої участі Народного артиста України Сергія Єфремова, було реорганізовано в самостійний театр ляльок, для забезпечення театральних закладів лівобережної частини міста.

Театр розміщується у двох приміщеннях – на вул. Митрополита Андрія Шептицького, 1-Б (колишній дитячий садок), загальною площею 1118,0 м² - це адміністративні,

складські приміщення, бутафорські, пошивальний, художні цехи, репетиційний зал та зал для глядачів «Дитячий простір У СВІТІ КАЗОК» 42 місця для глядачів) (орендується у Департаменту комунальної власності м. Києва (КМДА));

по вул.Миропільська 1(колишній кінотеатр «Ровесник» загальною площею 636,5 м² - це зал для глядачів театру (комерційна ємність зали становить 160 глядацьких місць), гримерні, касовий зал та фойє (орендується в КП «Київжитлоспецексплуатація»).

Директорка-художня керівниця – Наталія Братусь.

В 2021 р. театр відкрив літню сцену, яка згодом перетворилася на другу сцену театру «Дитячий простір У СВІТІ КАЗОК»

Серед різних досягнень Театру в період з 2020 по 2022 рік слід зазначити наступне:

- незважаючи на карантин та військовий стан Театр проводить показ вистав на двох майданчиках;

- Театр до Дня святого Миколая проводить благодійні заходи для дітей з обмеженими можливостями та завдяки нашим спонсорам діти отримують солодкі подарунки;

- театр бере активну участь у рамках соціального проекту «Карта Киянина» та приймає глядачів на пільгових умовах;

- за рахунок розширення партнерства та укладання нових договорів Театру вдалося збільшити поширення щомісячних рекламних матеріалів (афіш, програм, флаєрів). Купити квитки на вистави Театру можна у більш ніж 55 касах міста, он-лайн у офіційного партнера (Kontramarka.ua) та на сайті партнера. Рекламні матеріали поширюються у найбільших дитячих розважальних центрах міста;

- Театр проводить активну діяльність у соціальних мережах - Instagram та Facebook, Telegram канал.

–Було встановлено пандус, крісла, що знімаються в залі, що надають можливість забезпечити досить простору для глядачів, які користуються візками.

Серед нагальних проблем театр виділяє необхідність нового приміщення для театру, модернізація апаратури та матеріальної бази. Проведення електричного переобладнання для економії витрат на опалення під час зимового сезону.

Вистави граються у двох залах 4 рази на тиждень.

Вартість квитка 100 грн.

Київський академічний театр ляльок

В 1927 р. в м. Києві було засновано перший в Україні театр ляльок, як філію театру юного глядача за ініціативою народного артиста України О. І. Соломарського та І.С. Деевої.

Спочатку театр знаходився в будівлі кінотеатру «Роте Фане» на вулиці Хрещатик, 36, зруйнованої під час Другої Світової війни, з 1937 р. в міському Палаці піонерів, нині будівля Київської філармонії, після війни діяв у будинку колишньої кенаси по вулиці Ярославів Вал, 7. Від 1955 року в приміщенні Синагоги Бродського по вулиці Шота Руставелі, 13. В 1997 р. згідно з Указом Президента України про повернення релігійним громадам культових будинків, синагогу було повернуто єврейській громаді, а театр 8 років функціонував без стаціонарного приміщення.

В 2005 р. відбулося урочисте відкриття нової будівлі Київського академічного Театру ляльок на вул. Грушевського 1а.

Театр є колективним членом Міжнародної асоціації діячів театрів ляльок «УНІМА» (*UNIMA*).

Керівництво:

- Чернікова Ірина Олександрівна —2016-2021рр.

- Гулий Ігор Сергійович — з вересня 2021-го:

За ініціативою Київського академічного театру ляльок від 1991 року в Києві проводився *Міжнародний фестиваль театрів ляльок*. У цих фестивалях брали участь провідні театри ляльок з Бельгії, Австрії, Канади, Словаччини, Фінляндії, Японії, Китаю, Швеції, Швейцарії, Німеччини, Росії, Болгарії, Молдови, Туреччини та інших країн.

В 2017 році отримав нове звучання, як Київський міжнародний фестиваль Puppert Up.

Організатори: ТВЗК Київський академічний театр ляльок, Громадська організація «Український центр Міжнародної спілки діячів театру ляльок «УНІМА-УКРАЇНА». За підтримки Департаменту культури КМДА.

Було проведено три фестивалі в 2017, 2018, та 2019 роках. Що зібрали на сцені театру ляльок митців з країн Європи та Азії. Також фестивалі супроводжувалися урочистою ходою центральними вулицями міста. Можна зазначити, що ці фестивалі сприяли розвитку українського театру ляльок, міжнародного творчого співробітництва, та знайомили з театром нову аудиторію.

В серпні 2020 р. Після карантину внаслідок епідемії Ковід-19, було відкрито літню сцену на подвір'ї біля театру.

В 2019-2021 рр. Спільно з Пароплавною компанією "Гідропарк" відбувався показ вистав для дітей на пароплаві.

Театр отримав премії за вистави:

Гран-прі фестивалю «Бела вежа» в Бресті, Белорусь у 2018р. «Як загинув Гуска» (реж. О.Дмітрієва), Київська пектораль 2019р. чотири номінації «Кайдашева сім'я» (реж. І.Федірко) та перемога в номінації «Найкраща сценографія» до вистави «Кайдашева сім'я» - М. Данько – головний художник театру. Номінація краща дитяча вистава «Крап-ля» реж. М.Богомаз, художник О. Філончук).

В 2021 р. За результатом конкурсу директором-художнім керівником театру став Ігор Гулий.

Під час настання військового положення новим директором була призупинена співпраця з великою кількістю працівників, що вибудовували творчий образ театру впродовж останніх років, і театр почав новий виток у своєму розвитку.

По-перше, це звернення до ширмових вистав Юрія Сікало, що був головним режисером театру впродовж 50-ти років до 2017 р.

Також було проведено низку прем'єр – грантовий проєкт – «Енеїда». «Чарівник в країні Оз», «Казка про Мороза Морозенка» (Д.Драпіковський), Новорічна сторі – «Блогери в театрі» (Б. Чуприна).

Під час війни на київській сцені періодично з гастролями виступають Миколаївський та Херсонський театри ляльок.

Театр грає благодійні вистави для дітей в лікарнях, госпіталах і т.д. Театр обладнали Укриттям. Вартість квитків 100-200 грн. Вистави відбуваються двічі на тиждень.

- Театри ляльок під окупаційною владою.

Театри ляльок на окупованих територіях до 2013 р. були активними учасниками українського культурного процесу. В них починали свою мистецьку кар'єру та ставили вистави безліч митців, які зараз продовжують розвивати сучасний український театр ляльок в Харкові, Києві і т.д.

Далі наведено невеликий огляд сучасного стану речей в театрах Донецьку, Луганську та Криму.

Донецький академічний театр ляльок

Був заснований в 1933 році.

В репертуарі театру серед творів класичної лялькової драматургії, можна побачити і наслідки взаємодії з окупаційною владою, такі як: пропагандиські вистави військового спрямування, вистава під назвою "Калінка-Малінка".

Ціна квитка 100 р. (40 грн.). Онлайн купівля відсутня.

Луганський академічний театр ляльок

Заснований в 1939 році.

Наразі в репертуарі немає яскраво пропагандиських вистав. Але в статті на інтернет ресурсі директор наголошує на їх скорійших постановках. Перед початком нового театрального сезону нагороджують почесних маленьких глядачів театру. Поруч з "лнрівськими" титулами досі активно використовуються українські творчі відзнаки - заслужений артист України і т.д. Директор зазначає, що з 2022 р. більшість чоловічого творчого складу мобілізована, вистави грають жінки.

Ціна квитка 200р. (80 грн.). Онлайн купівля відсутня.

Кримський академічний театр ляльок

Заснований в 1939 році.

В 2018 р. Окупаційна влада, під приводом побудови нового 4-х поверхового будинку дитячої театральної творчості, знищила будівлю театру. Наразі з невеликої будівлі початку 20 ст зроблено звалище.

Актори виступають на малій сцені Кримського російського драматичного театру імені М. Горького.

Вистави відбуваються близько 4х разів на тиждень. Двічі на день, невелика зала на 43 місця продається на ~80%. Є онлайн купівля квитка, ціна 300 р. (120грн.).

Інформація про ці театри цікава для дослідження, оскільки подібну процедуру у 2022 р. хотіли провести в м. Херсон.

Після початку повномасштабного вторгнення, окупаційна влада вторглася в приміщення Херсонського академічного лялькового театру, там певний час фінансувався окупаційний колектив, та створення вистав. Детальніше про наслідки військової агресії РФ для Херсонського театру буде описано в наступному розділі.

1.2 Театри ляльок України під час війни

Херсон

На початку травня 2022 року через тимчасову окупацію Херсона військами РФ двоє працівників Херсонського обласного академічного театру ляльок - директор Віктор Гаврилюк та акторка Валерія Липа переїхали у Коломию на Івано-Франківщині. Актори Херсонського театру ляльок проводили репетиції у фое Коломийського обласного драматичного театру імені Івана Озаркевича.

Віктор Гаврилюк брав участь у проукраїнських протестах в Херсоні . За це його затримали під час одного із мітингів. До 13 липня приміщення Херсонського обласного академічного театру ляльок не було окуповане російською армією. Туди ще приходили працівники, які стерегли майно. Згодом пригадує Віктор Гаврилюк:

"Зайшли з автоматами військові і представили "нового директора" цього приміщення. Вони зробили там російський "ТЮЗ". "Им кукли не нужны", як вони сказали. Почали там щось працювати, ламати наші декорації, роблячи з того свої".

Працівники продовжували отримувати заробітну плату, стабільно в повній мірі. Незважаючи на те, що актори та весь обслуговуючий персонал театру не працювали, знаходилися в тимчасовому простої. Такий стан речей дозволяється законом про воєнний стан.

Згодом окупанти звільнили приміщення та евакуювалися до Криму.

У ніч на 17 січня 2023 російські війська вчергове обстріляли Херсон та поцілили в дах Херсонського академічного театру ляльок.

За словами директора театру Віктора Гаврилюка, над сценою діра близько шести квадратних метрів. Є руйнування освітлювальної та штанкетної систем сцени. Зараз у театрі ремонтують дах, щоб захистити від дощів.

Театр відкрив сезон 2022 року у Коломиї, в 2023 р. гастролював на сценах лялькових театрів Львова та Києва.

Харків

01 березня 2022 від обстрілів центральної частини Харкова російськими військами часткових пошкоджень зазнала будівля театру, були пошкоджені вікна та фасад.

В рамках проекту "СПІЛЬНО. Точки зустрічі", Фонду "Професійний розвиток Харкова" та ЮНІСЕФ. У квітні 2022 року актори Харківського театру ляльок імені Афанасьєва грали вистави на станціях метро, щоб підтримати людей, які жили на станції через військову агресію РФ проти України.

Полтава

Полтавський академічний обласний театр ляльок з перших днів війни став волонтерським штабом. Театром було прийнято понад 100 тонн гуманітарки, розсортувано та видано переселенцям.

“Театр має тісні стосунки з організацією “Полтавський Батальйон Небайдужих” з початку 2014 року. Спектаклі проводили й в Авдіївці, і в Слов’янську, підтримували дитячі садочки, школи, інтернати. Зараз ситуація набагато складніша, тому театр взяв на себе відповідальність за переселенців, аби розвантажити та подарувати людям теплі емоції”, – зазначила директорка Тетяна Вітряк.

В 2023 році вистави відбувалися 3-4 рази на тиждень, двічі на тиждень проводилася лялькотерапія. Під час новорічної кампанії у грудні 2023 р. грали 6-7 днів на тиждень.

При театрі діє телестудія для дітей, її учні регулярно випускають репортажі про діяльність театру в мережі YouTube.

Миколаїв

На початку повномасштабної війни творчий колектив Миколаївського академічного обласного театру ляльок працював у дистанційному режимі. Досвід роботи у дистанційному форматі набули під час пандемії коронавірусу.

Від початку повномасштабного вторгнення заклад не працював на комерційній основі. З квітня 2022 року артисти гастролювали. Майже весь рік працювали для дітей з родин внутрішньо переміщених осіб. Якщо працювали, то на виїзді. На власній сцені театр не приймає глядача через те, що не має укриття.

"Ми тримаємо культурний фронт. Думаю, що війна в Україні вплине на майбутній репертуар театру. Щодо найближчих п'яти років точно можна сказати, що 70 відсотків репертуару обласного театру ляльок буде патріотичного спрямування.— розповіла керівниця літературно-драматургічної частини Миколаївського академічного обласного театру ляльок Олена Антонова.

Театр відновив свою роботу 11 березня 2023 р. Враховуючи безпекову ситуацію, для відвідувачів обрали приміщення Центральної міської бібліотеки для дітей. Показали виставу "Пан Коцький".

Луцьк. Арт Терапія в театрі

Управління освіти і науки, департамент культури молоді та спорту Волинської обласної державної адміністрації та Волинський академічний обласний театр ляльок спільно реалізовуватимуть в області грантовий проект «Цілюща лялькова терапія: стимулювання молодих умів та зміцнення юних сердець у час війни».

Основна ідея проекту полягає у використанні мистецтва театру ляльок, як терапевтичного і творчого засобу для надання психологічної підтримки та емоційного зцілення дітям у час війни.

Лялькотерапія – це особлива форма арт-терапії, де діти фізично і морально залучені у процес створення. Під час виготовлення ляльки – свого прототипу, дитина може краще зрозуміти себе, підсилити власну самооцінку, зрозуміти свої сильні та слабкі сторони, свою цінність та навчитись демонструвати «себе».

Фінансується програма зі Стабілізаційного фонду культури та освіти 2023 Федеральним міністерством закордонних справ Німеччини та Goethe-Institut Ukraine.

Участь у воркшопах безоплатна, орієнтовний вік учасників – від 10 до 16 років.

Під керівництвом майстрині з виготовлення ляльок та за участю психолога, діти вчилися створювати ескізи власної ляльки, відливали гіпсові форми, надавали їй об'єму за допомогою пап'є-маше та розфарбовували.

Водночас усі вчилися вільно висловлювати свої емоції під час обговорення, розкривати індивідуальність через вибір образу та подальшу презентацію. Це сприяло розвитку творчих навичок, самовираженню та публічному виступу. А також розвитку вмінь працювати у групі та викликало позитивні емоції через самореалізацію у творчому процесі.

Культурний Десант

Культурний Десант — об'єднання відомих митців, всі сили яких сьогодні спрямовані на Перемогу України. На рахунку Культурного Десанту — понад 400 концертів на лінії фронту, військових госпіталях, в частинах рятувальників, та в деокупованих українських містах. Культурний Десант є ініціатором мистецьких, психологічних та освітніх проєктів, які змінюють нашу країну вже сьогодні.

Напрямки діяльності

- Підняття морально-психологічного стану, та бойового духу бійців на передових та наближених до них позицій.
- Розповсюдження інформації в медіапросторі для підняття морального духу всіх українців, залученості та зацікавленості громадян в допомозі армії, а також збільшення національної свідомості у українців.

Місія

- Коригування культурного клімату в країні. Побудова культурних мостів між військовими та цивільними. Між Сходом і Заходом України.

Задачі

- Зменшити дистанцію між військовими та цивільними
- Консолідувати культурну сферу та митців через системну взаємодію
- Залучити цивільних людей до культурного фронту
- Викликати довіру до українців у людей на деокупованих та тимчасово окупованих територіях
- Залучити людей до військової повістки через культуру
- Показати наш культурний фронт міжнародній спільноті (для залучення іноземних культурних діячів/ партнерів/ грантів)
- Показати що в лавах ЗСУ є жінки, творчі люди та митці

Культурний десант - це об'єднання українських митців, спрямоване на зміцнення бойового духу і морально-психологічного стану українських військових. Правильна мотивація і збалансований внутрішній стан допомагають воїну ефективно воювати, винищуваючи ворога, зберігаючи своє життя, а також легше пристосуватися до мирного життя після перемоги.

Команда, як швидка морально-психологічна допомога, працює на нулі та найбільш стресових територіях. Бо від ефективності воїнів що знаходяться там, залежить безпека і стан всієї країни.

Основа діяльності це компактність, автономність та глибокий сенс. Виступають унікальні змістовні митці, які є воїнами зсередини.

Театр ляльок на фронті уособлює в собі митець з Харкова, очільник Малого Театру Маріонеток - Валерій Дзех:

«Я служу психологом і медиком у ЗСУ і пишаюсь тим, що мені дозволили взяти із собою трохи своєї професії на фронт. Бо саме її я використовую як ліки і порятунок героїв у самих складних точках лінії зіткнення. У мене на бойових виходах в аптечці є окреме місце для ляльки також.»

Малий театр маріонеток, це приватний камерний театральний заклад, заснований колективом митців з кафедри театру анімації театального факультету Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського.

Творчий склад: Олександра Бондарєва, Валерій Дзех, Карина Антоненко

Художники: Дмитро Молочинський – скульптор

Перша вистава «Історія Лу» була створена в 2011 році. Сучасна назва театру з'явилася у 2013 році.

Вистави відзначаються особливою тендітною стилістикою та щемливим сюжетом. Наразі вагома частка виступів відбувається не для маленьких діток, а для військових на передовій.

Театр ляльок за своєю формою є мобільним і при цьому глибокосенсовним. Один актор, може грати безліч персонажів та думок, таким чином театр ляльок на фронті стає можливим і в наш час, в особі Валерія Дзеха, та несе в собі глибоку переможну терапевтичну місію.

1.3 Проблематика репертуарної політики театрів ляльок України

Репертуар є основним інструментом для реалізації театром своєї основної діяльності. «Визначаючи репертуар, театр тим самим маніфестує свою творчу позицію щодо публіки і потенційної аудиторії, виявляє міру своєї творчої зрілості, бачення ним потреб і перспектив розвитку. За допомогою репертуару театр програмує своє майбуття.» (33)

У збірці мистецтвознавчих досліджень МІСТ в 2019 вийшла низка статей Сергія Васильєва на тему «Проблеми українського театру ляльок середини 1980-х — початку 1990-х років», з циклу «Актуальний архів». Автор описує загальні проблеми та тенденції, щодо якості продукту та репертуару театрів ляльок, які де-не-де залишилися не вирішеними й до сьогодні. В рамках нашого дослідження, хотілося б у діалозі розширити це питання, та провести порівняльний аналіз між театром ляльок 1990-х та 2020-х.

В статті «Ностальгія за лялькою» описується вирішальна особливість підбору літературного матеріалу для вистави.

«Лялькове мистецтво має свою специфіку. Воно знаходить найкоротший шлях до глядачів тоді, коли, ведучи проникливу, довірливу за інтонацією розмову, використовує не так конкретні асоціативні паралелі, як символи. Символіка — семантика театру ляльок, тим паче, коли його адресат дорослий, обізнаний із соціологією і філософією. Тож фундаментом лялькової вистави має бути міфологічна, притчева колізія.»

Також підіймається проблема застосування «живого плану» в театрі ляльок, тобто актора без ляльки, на прикладі вистави «Святий і грішний» на сцені Харківського театру ляльок.

Якщо в 1980-1990-тих роках актор на сцені, перед ширмою, на одному рівні з лялькою - вбачався, як експеримент, нині дедалі більше, цей прийом стає природним і закономірним в багатьох театрах та виставах, як для дітей так і для дорослих.

Стаття «Опудало папуги», підіймає проблему сценічних кліше, популярних в середовищі українських театрів ляльок, як в особливостях окремих постановок, так і в принципі підбору репертуару для театрів.

«Якби в Україні існувала школа критиків, що пишуть про театр ляльок, її вихованці, напевно, створили б не лише значні теоретичні праці та глибокі історичні монографії, але й роботи прикладного характеру. Не обмежуючись манірними і здебільшого поверховими, як зараз, судженнями про вистави, вони б зуміли підготувати і типологію сучасних сценічних видовищ, і антологію нев'янучих штампів, і докладний атлас постановочних матриць.»

Підіймаються такі проблеми, як уніфікація мистецтва та відсутність лідерів, з особливим творчим баченням; позбавлені оригінальності фестивалі; історично сформована «вторинність» українських театрів ляльок, на тлі театрів Радянського союзу; нестача зразків національного естетичного надбання; суто розважальний, а не пропагуючий високі духовні цінності контент; умовність диференціації аудиторії, обмежена кількість головної потенційної аудиторії – дошкільнята та молодші школярі.

Репертуар:

- Відсутність художньо-досконалих творів, призначених для показу на сцені театру ляльок.
- Ідентичні п'єси в різних театрах. Повільне оновлення репертуару.

«Театри ляльок не дають покритися порохом п'єсам, що потрапили в їхні бібліотеки ще в 1950–1960-і. Досі активно на сценах театрів України здійснюються постановки .. казок Наталії Гернет «Гусеня» та «Царівна-жаба» .. «Поросятка Чока» Михайла

Туровера та Яна Мирсакова, старих інсценізацій класичних казок — «Кіт у чоботях», «Кресало», «Попелюшка», що нерідко вирішені в канонах, як виявилось, розвінчаного лише на словах соцреалізму.»

Вище зазначені в статті та такі п'єси, як «Бука» (М.Супонін), «Золоте курча»(В.Орлов), «Принцеса Стрибунка»(Л.Дворський) досі залишаються в репертуарі та на афішах більшості театрів ляльок України.

Але, наприклад з приводу обмеженості диференціації аудиторії, хочеться відмітити позитивні зрушення, в 2019 р. режисеркою Мариною Богомаз та художницею Ольгою Філончук був створений перший в Україні театр для немовлят від 0 до 3 років «Бейбі театр», було створено вистави на базі державних театрів ляльок в різних містах: Київ, Львів, Рівне. Також вистави гралися в Києві в «Хованці на Подолі» до 2023р., наразі театр тимчасово призупинив діяльність, через нестачу фінансування.

Також вистави для дорослої аудиторії стають звичним явищем для репертуару багатьох театрів, це постановки як в Харкові, так і в Одесі, Києві, Львові, Івано-Франківську, Луцьку і т.д. Звичайно для знайомства публіки з виставами такого роду, є необхідність створювати додаткову рекламу, бо глядачі часто не здогадуються, що в театрі ляльок, можна переглянути якісні філософські перформанси.

Також Сергій Васильєв додає, «Якщо замислитися серйозно, то є щось геть безглузде в тому, що нинішні діти дивляться такі за формою і змістом вистави, що на них водили ще їхніх батьків. Ніби кожне покоління відливається, як чавунна пательня, за одним лекалом, однаково засвоює і сприймає інформацію. Виходить, для більшості наших театрів час, справді, стоїть на місці?».

На цю тезу можна поглянути з двох боків.

Сучасний театр ляльок в більшості областей України займає позицію не художнього експериментатора, а скоріш своєрідного «містка між поколіннями», який передає випробувані часом культурні наративи та заховані архетипи, які певним чином

наближають та пояснюють світогляд кожної бабусі для її онука або онучки, але з іншого боку така театральна політика, щонайменше, не відповідає реаліям нашої країни. В Україні з 2015 року діє закон про декомунізацію, який розповсюджується на радянську символіку, але чомусь сценічна література радянських часів залишається непохитною. Тож квантового стрибку в розвитку театрів ляльок України, можна досягнути, напевно, тільки заборонивши застарілі п'єси на законному рівні.

Позитивним зрушенням теперішнього, можна назвати звернення до українського фольклору. Українські казки та міфи лягають в основу вистав в театрах різних областей України. Наприклад : «Легенда про Житомира», «Соломія та дракон» (Житомирський АОТЛ), «Таємниця Чорної фортеці» (Чернівецький АОТЛ), «Козак Мамай», «Легенда про отамана Сірка» (Херсонський АОТЛ), «Козацькі пригоди» (Одеський АОТЛ).

В Херсонському АОТЛ в 2020 р. спільно з ромською спільнотою була поставлена вистава «Чарівна Скрипка», за легендами та міфами ромів.

Вертеп дедалі більше стає полем для експерименту в багатьох театрах : це харківська прем'єра «Вертеп.Війна.Вірші» у співпраці з Сергієм Жаданом, спільний проєкт Львова та Харкова «Вертеп», «Недотепа із вертепа» в Закарпатському АОТЛ, «Фестиваль лялькових вертепів» у Рівненському АОТЛ, фестиваль «Вертеп.Схід» у Харкові. Також до вертепу звертаються в рамках освітньої програми для лялькарів та щороку випускають вистави на базі Навчального театру КНУТКіТ імені І.К. Карпенка-Карого в Києві.

В 2018 році було започатковано Лабораторію Драматургії НСТДУ, в рамках якої також створювалися і дитячі п'єси, наприклад «Зубата втрата» авторства Катерини Лук'яненко, режисерки театру ляльок. Згодом покази вистави успішно відбувалися в Київському АТЛ «Замок на Горі».

Час від часу цікавість для постановки в виставах для дорослої аудиторії викликають п'єси сучасної драматургині Неди Нежданої, наприклад в 2023р. відбулася прем'єра вистави «Той, хто відкриває двері», в Хмельницькому АТЛ.

Драматургині Лена Лягушонкова та Катерина Пенькова мають в двоєму творчому доробку низку п'єс за мотивами творів світової літературної спадщини. Це «Історія роду, який згубили марні надії, бойові півні та безпутні жінки» (2021р.) за мотивами «Сто років самотності» (Г-Г. Маркес) в Харківському АТЛ, та «Гусеня на валізах» (2023р.) в Рівненському АТЛ.

П'єса «Коти біженці» Людмили Тимошенко та Марини Смілянець, була написана в Німеччині 2022 р. на резиденції для митців, які потребували захисту. Твір грається на сценах Рівненського та Ужгородського театрів ляльок. Така «кототерапія» для дітей готується також до постановки в Вінницькому театрі ляльок.

Драматург, росіянин за походженням, Олег Михайлов 10 років живе в Харкові, після початку повномасштабного вторгнення він залишився у місті та описує рефлексії на жахливі події, що відбуваються під час війни. На запит Оксани Дмитрієвої була створена п'єса «Жираф Монс», прем'єра вистави відбулася в травні 2023 року в Харківському театрі ляльок, символічний жанр – харківська історія повоєнної весни.

«В гості до Сонечка», п'єса, написана польським режисером та актором театру ляльок Мартіном Мажецем, на замовлення для постановки в театрі «І люди, і ляльки» (м.Львів). На конкурсі-огляді «Прем'єри сезону 2019-2021» отримала диплом номінанта «Найкраща вистава для дітей дошкільного віку».

Тож, варто зазначити, що в репертуарі театрів ляльок України в помірному темпі, але відбуваються позитивні зрушення.

В збірці «Глядач і театр: Соціодинаміка взаємовідносин», авторами, хоча й по відношенню до драматичних театрів, але зазначається необхідність створення соціологічних досліджень для вивчення глядача, ставлення потенційної та

актуалізованої аудиторії до репертуару театру. Така практика, могла б сприяти також і ефективності управління театральним процесом, в театрах ляльок України.

Висновок з розділу:

Театр - це керівник, творча команда і зв'язок з глядачем.

Наприклад, ми маємо Харківський обласний академічний театр, який створив шість прем'єр у місті, яке регулярно знаходиться під обстрілами, у місті в якому зупиняють на законодавчому рівні діяльність театрів. Театр виступав на фестивалях України, Німеччини, Польщі, Франції. Ми бачимо Київський муніципальний театр ляльок на лівому березі, який відкриває під час війни другий простір на м. Лівобережна. Хмельницький обласний академічний театр ляльок, який намагається максимально розвинути наявний простір театру, зробити його цікавим для потенційних глядачів. І бачимо багато обласних театрів, в яких діяльність наче завмерла.

Театри ляльок в Україні поділяються на культурно-творчо передові та формальні.

Ціллю дослідження було глибше дослідити діяльність проаналізувати від чого залежить цей стан речей. Проблеми театрів ляльок вирішуються дуже комплексним підходом, і перенаправлення фінансування і певні державні програми, які будуть більше підтримувати продуктивні колективи і менше - непродуктивні. Існує залежність і від освітньої програми для майбутніх кадрів, від конкретних вимог до керівників, від зарплатні і заохочення митців творити на базі певного театру, маркетинг та реклама, зв'язок з глядачем та аналіз аудиторії.

Такий комплексний погляд на театр ляльок в довготривалій перспективі може наблизити усі театри до певного якісного знаменника, щоб з базового виконання театральної функції, яку можна закрити однією і тією ж виставою впродовж 50-ти років, перейти до творчого експерименту, до інновацій та серйознішого культурного виховання маленьких глядачів, підняття питань актуального часу.

Театри ляльок в Україні існують довгі роки і часто зустріли в своїх залах від двох до навіть чотирьох поколінь глядачів. Це дає безумовну перевагу в роботі з аудиторією, яку потрібно не втрачати. Деякі театри засновують театральні студії для дітей на базі

театрів, деякі запрошують гуртки виступати на їх сценах, створюють театральні літні табори, що знайомлять маленьких глядачів з театром та вибудовують легшу стежку до відвідування театрів.

Театр ляльок сьогодні це міжнародні фестивалі в багатьох областях України, що налаштовують культурний місток з іншими країнами, це культурна дипломатія. На жаль, внаслідок, епідемії Ковід 19, повномаштабного вторгнення та суттєвого зменшення фінансування, міжнародні фестивалі подекуди зупиняють існування, а подекуди переходять в режим онлайн.

Театри активно виступають на міжнародних фестивалях зарубіжжя, така діяльність є особливо цінною під час Російської військової агресії в Україні, бо з першоджерела знайомить іноземних глядачів та колег з подіями в Україні, під час перегляду вистав та спільних ворк-шопів.

Також під час військового стану майже всі обласні театри ляльок взяли на себе терапевтичну місію: підтримувати бойовий дух та психоемоційний стан маленьких та дорослих глядачів, внутрішньопереміщених осіб, військових.

РОЗДІЛ II – Фінансове забезпечення театрів ляльок України

2.1 Фінансування театрів ляльок України

Свою діяльність Театри ляльок здійснюють відповідно до Конституції України, Закону України «Про театри та театральну справу», Постанов Верховної Ради, Указів Президента України, нормативних актів профільного міністерства та Статутів театрів, рішень та розпоряджень міських або обласних рад.

«Ст.8 Метою основної діяльності театру є розвиток театрального мистецтва і театральної справи, формування та задоволення потреб населення в театральному мистецтві. Основна діяльність театру не має на меті одержання прибутку.»

Державні театри ляльок України, це заклади культури, засновані на комунальній власності певних міст, або областей.

«Ст.14 Фінансування діяльності театрів залежно від форм власності, статусу та інших ознак, установлених бюджетним законодавством, здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України, бюджету Автономної Республіки Крим, інших місцевих бюджетів, а також коштів підприємств, установ, організацій, громадян та їх об'єднань.»

Фінансування театрів, та їх матеріально-технічне забезпечення здійснюється за рахунок коштів обласного бюджету та коштів, отриманих від здійснення основної діяльності, надання платних послуг, наданих у порядку та на умовах, визначених чинним законодавством України, спонсорських коштів, благодійних внесків та інших джерел, не заборонених законодавством України.

В останні роки спостерігається зменшення доходів від основної діяльності, в зв'язку з локдаунами під час епідемії Ковід-19, а потім внаслідок військової агресії Російської Федерації проти України, та впровадження воєнного стану Указом Президента України від 24.02.2022 № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні».

- Вирахування собівартості квитка в державних театрах ляльок України.

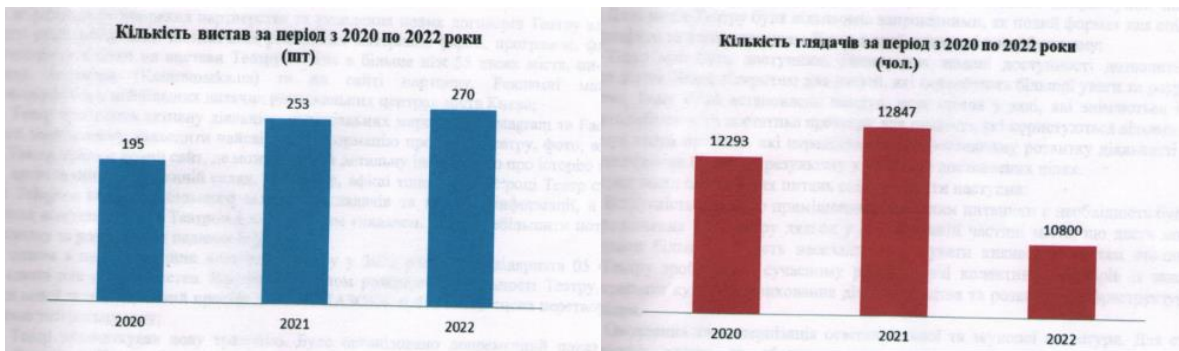
За основу дослідження взято статистичні данні Зі Стратегічного плану 2023-2025 рр. ТВЗК «Київський муніципальний академічний театр ляльок на лівому березі Дніпра». Данні цифри різняться в театрах, але загальний принцип відсотку бюджетного фінансування в прибутку обласних театрів залишається подібним.

За приклад взято 2021 р. Оскільки це максимально наближений до сучасності період.

Данні за 2021 р.

Кількість вистав – 253

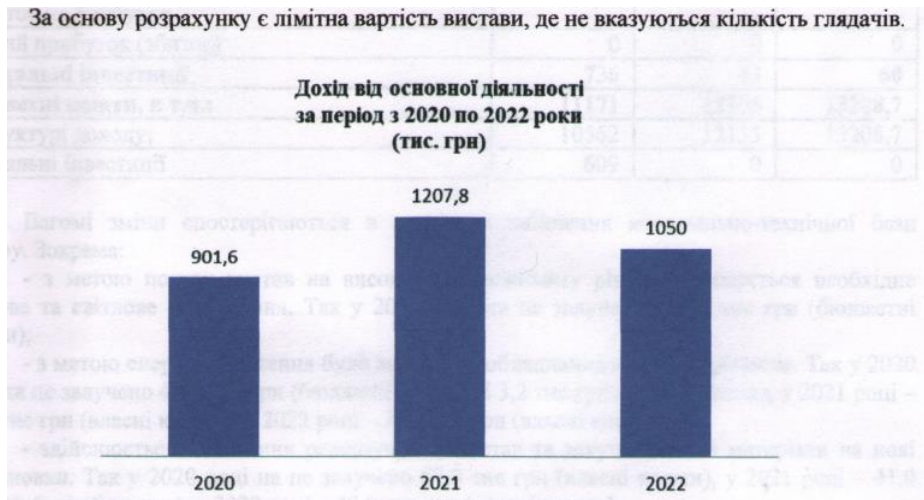
Кількість глядачів – 12847

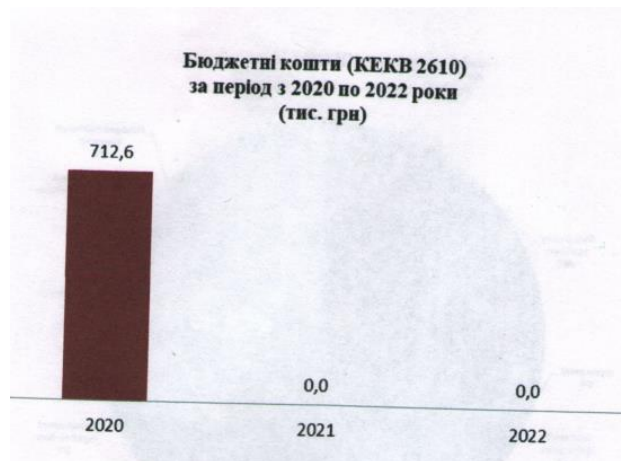
Дохід від основної діяльності 1207,8 тис грн.

$$1207800:12847=94,01$$

Середня вартість квитка становить 94, 01

Після 2020 року з державного бюджету не надходили кошти за КЕКВ 2610 «Субсидії

та поточні трансферти підприємствам (установам, організаціям)».

В більшості бюджетні кошти суммою 12155 тис. надходили на оплату праці штату працівників у кількості 74 особи та/або оплату комунальних послуг.

**Таблиця аналізу показників фінансово-господарської діяльності
комунального закладу «Театрально-видовищний заклад культури
«Київський муніципальний академічний театр ляльок на лівому березі Дніпра»
за період 2020-2022 років**

Найменування показника	2020	2021	2022
			план
Доходи всього, в т.ч.:	11590	13894	15249,5
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	11314	13284	14190
Інші операційні доходи, в тому числі:	100	449	899,5
Інші фінансові доходи	-	-	-
Інші доходи в тому числі:	176	161	160
дохід від безоплатно одержаних активів	176	161	160
Витрати всього, в т.ч.:	11590	13894	15249,5
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	9236	11160	11740,8
Адміністративні витрати	2350	2728	3504,7
Витрати на збут	4	6	4
Інші операційні витрати	-	-	-
Фінансові витрати	-	-	-
Інші витрати	-	-	-
Податок на прибуток	-	-	-
Чистий прибуток (збиток)	0	0	0
Капітальні інвестиції	736	43	60
Бюджетні кошти, в т.ч.:	11171	12155	13208,7
в структурі доходу;	10562	12155	13208,7
капітальні інвестиції	609	0	0

Вагомі зміни спостерігаються в напрямку зміцнення матеріально-технічної бази Театру. Зокрема:

Якщо б театр поставив собі за мету отримувати доходи від основної діяльності, в такій суммі, щоб не залежити від наявного бюджетного фінансування,

Середня вартість квитка для глядачів у 2021 р. Становила б 1040,14 грн.

Тож податки, які сплачують громадяни, вже покривають близько 90% від ціни квитка, для глядачів театру.

Це може бути гарною рекламою для потенційних глядачів – «ви вже оплатили 900 грн, лишилося 100 і квиток ваш.».

- Харківський державний академічний театр ляльок імені Віктора Афанасьєва

На даний момент, внаслідок військового стану фінансування Харківських театрів за інформацією з інтернет-джерела зменшилося на 29 %, вистави відбуваються на орендованих сценах, а вартість квитка 150-200 грн.

Але для дослідження також взято данні за 2021 р.

З документів «Звіт директора за 2021 р.» (Решетняка В.В.) та «Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом) за Рік 2021 р.»

Цільові надходження 14023000 грн.

Глядачі 21638 чол.

Вистави 213 шт.

Прибуток з реалізації товарів та послуг 2140050 грн.

За підрахунком, ціна квитка, яка б покривала сумму цільових надходжень для цієї кількості глядачів дорівнює 648,07 грн

Середня ціна квитка на 2021 р., якщо поділити прибуток на глядачів = 98 грн.

Можна зробити умовний висновок, що ціна театрального продукту в 2021 році становила 15% від її собівартості. Що все ж на 5 відсотків більше, відносно Київського муніципального академічного театру ляльок на лівому березі Дніпра за цей період.

Отже, хоча це дослідження досить умовне, і не бере до уваги більш детальні фінансові показники, можна проаналізувати роль культурної сфери для державного бюджету України.

В наступному розділі ми розглянемо додаткові джерела фінансування театрів ляльок України, та особливості проектів які були цікавими для фінансування.

2.2 Залучення грантів в Театрах ляльок України.

Важливість дослідження залучення грантів для театрів ляльок

Дослідження залучення грантів для театрів ляльок має велику важливість з кількох причин:

- Фінансова стійкість та розвиток театрів: Театри ляльок, так само як і інші культурні організації, потребують стабільного фінансування для свого функціонування та розвитку. Гранти можуть забезпечити додаткові ресурси, які допоможуть театрам розширити свою діяльність, створити нові вистави та залучити аудиторію.
- Збільшення доступності культурних заходів: Театри ляльок грають важливу роль у культурному житті та освітньому процесі. Залучення грантів може допомогти збільшити доступність вистав для громадськості, зокрема для дітей та молоді.
- Різноманітність театральних вистав: Гранти дозволяють театрам ляльок експериментувати та створювати нові, оригінальні вистави, що призводить до розширення асортименту культурних подій та підвищення якості мистецтва.
- Підтримка і розвиток творчих ідей: Гранти надають можливість театрам ляльок реалізувати творчі ідеї та впроваджувати інновації у сфері театального мистецтва.
- Залучення нових аудиторій: Через проекти, підтримані грантами, театри ляльок можуть привертати нові аудиторії та зацікавлювати людей різного віку та інтересів.
- Збереження та популяризація культурної спадщини: Театри ляльок можуть розповідати історії та традиції через вистави, що сприяє збереженню та популяризації культурної спадщини.

- Підтримка регіонального розвитку: Гранти можуть допомогти театрам ляльок у регіонах України розвивати культурну інфраструктуру та привертати увагу до місцевих історій та традицій.

Дослідження залучення грантів для театрів ляльок дозволяє краще зрозуміти виклики, з якими вони стикаються, та сприяє розробці стратегій для покращення фінансової стійкості та розвитку цих театрів у майбутньому.

Виклики та труднощі:

Театри ляльок в Україні можуть стикатися з рядом труднощів при залученні грантів.

До основних труднощів можна віднести:

- Конкуренція: Конкуренція за гранти завжди велика, і театри ляльок змушені конкурувати з іншими культурними організаціями та проектами. Це означає, що шанси на отримання гранту можуть бути невеликими, особливо якщо ресурси обмежені.
- Бюрократичні процедури: Процес подання заявок на гранти може бути дуже бюрократичним і вимагати великої кількості документів та відомостей. Це може бути особливо складним для малих театрів з обмеженими адміністративними ресурсами.
- Відповідність критеріям грантодавця: Багато грантодавців мають конкретні критерії та обмеження щодо проектів, які вони підтримують. Театри ляльок повинні відповідати цим критеріям, щоб мати можливість отримати грант.
- Фінансова відкритість: Грантодавці можуть вимагати від театрів ляльок фінансової відкритості та обліку коштів. Це може вимагати змін в системі фінансового управління.
- Звітність та облік: Отримання гранту зазвичай передбачає обов'язок подавати звіти про витрати та результати проекту. Це вимагає додаткових зусиль та обліку ресурсів.

- Строки та терміни: Зазвичай, терміни подання заявок та реалізації проекту досить обмежені. Театрам ляльок слід бути готовими дотримувати графіку та виконувати завдання в строк.
- Ризик втрати фінансування: У разі не виконання умов гранту, театр ляльок може втратити фінансування та навіть бути зобов'язаним повернути кошти.

Для подолання цих труднощів, театри ляльок можуть шукати професійну підтримку, вдосконалювати свою фінансову систему, розробляти креативні та здійсненні проекти та бути готовими до викликів, пов'язаних з отриманням грантів.

Успішно реалізовані грантові проекти

В цьому пункті наведений перелік деяких проєктів з залученням грантових коштів.

Дослідження бере до уваги проєкти 2019-2023 років.

«Простір можливостей» , Полтавський академічний обласний театр ляльок (ПАОТЛ) у партнерстві з Харківським благодійним фондом «Харківський театральний центр» і залученням харківських митців. 2019 р.

На проєкт «Простір можливостей» ПАОТЛ отримав 560 тисяч гривень від УКФ, ще 150 тисяч — від обласної влади та 238 тисяч вклав власних. Після його завершення театр отримав 100 заявок на виставу «На хвилі» та пропозиції від інших театрів до співпраці.

Проєкт складався з трьох частин: перше — створення сенсорного простору в театрі, друге — постановка вистави для інклюзивного глядача, третє — семінар-тренінг. Простір розрахований ~ 40 людей, з умовою, що це дитина з кимось з батьків.

Грантовий Проєкт «Золотий фонд закарпатських лялькарів» у рамках Європейської програми House of Europe, м. Ужгород (2020 р.)

Колектив Комунального закладу «Закарпатський академічний обласний театр ляльок» Закарпатської обласної ради, відповідно до звернення Міністерства культури та

інформаційної політики України взяв участь і здобув перемогу в конкурсі на отримання інфраструктурного гранту для розвитку сектору «Культурні та креативні індустрії», що був оголошений Німецьким культурним центром «Гете-інститут» при Посольстві Федеративної Республіки Німеччина в Україні у рамках Європейської програми House of Europe.

Директор-художній керівник театру Мирослав Петій та головний режисер, заслужена артистка України Наталія Орешнікова.

Метою Конкурсу була підтримка української культури у відповідь на пандемію COVID-19 шляхом фінансування придбання техніки, що допоможе закладам культури пристосуватися до нової, цифрової реальності. Для реалізації проєкту грантовим коштом були придбані комп'ютерне обладнання, програмне забезпечення, фото відео камера з супутніми аксесуарами та кольоровий принтер. Бюджет проєкту «Золотий фонд закарпатських лялькарів» склав 183 997,00 грн.

Метою проєкту було збереження трьох вистав «золотого фонду» шляхом творчої обробки та переводу в цифрову форму. Для адаптування та кращого сприйняття у віртуальному просторі фільмування було виведено за межі сцени в площину туристичних об'єктів Закарпаття, зокрема на базі Закарпатського обласного краєзнавчого музею Ужгородський замок зроблена відеOVERсія вистави «Красуня і Чудовисько»; в Закарпатському музеї народної архітектури та побуту — вистави «Недотепа із Вертепа», «Тричі славний розбійник Пинтя».

Проєкт Українського культурного фонду. Комунальний заклад Львівської обласної ради Львівський академічний обласний театр ляльок, 2020 р.

Вистава/перформанс «Як ноти пісеньку складали»

Бюджет: 301 202 гривень

Спеціальний мюзикл для дітей з особливостями розвитку та сприйняття. Інтерактивна вистава створена спільно з педагогами-дифектологами та психологами. Мета проєкту навчити дітей з особливостями розвитку основам музики, пояснити як складаються звуки в мелодію, що таке “мажор” та “мінор”, а також допомогти зрозуміти, що таке “тривалість звучання нот”.

Проект Українського культурного фонду. Івано-Франківський академічний обласний театр ляльок ім.Марійки Підгірянки, 2021р.

"Шосте чуття. Вистава театру відчуттів з урахуванням сприйняття незрячих та слабоворих глядачів"

Бюджет: 630906.60 грн

Проект обумовлює створення вистави театру відчуттів з урахуванням сприйняття незрячих та слабоворих глядачів за твором Катерини Міхаліциної «Хто росте в саду?». Проекти дозволить незрячим та слабоворим дітям за допомогою звуків, запахів, смаків, дотиків відчутти красу природи та познайомитися з мешканцями саду. Театр в подальшому матиме можливість показувати вистави для незрячих та слабоворих глядачів, що покращить сприйняття театру особливими дітьми нашого регіону.

European Festivals Fund for Emerging Artists (EFFEA) - проєкт “Шосте чуття”, 2022р.

EFFEA це програма фінансування, яка надає можливість молодим артистам виступати на фестивалях, що відбуваються в різних країнах Європи.

У рамках проєкту протягом 2023 року планується професійна мобільність самої Катерини Лук'яненко, а також Дар'ї Іванової-Гололобової – науковиці, викладачки КНУТКІТ ім. Карпенко-Карого та продюсерки проєкту. Мисткині відвідають три професійні міжнародні фестивалі театрів ляльок – в Італії, Словенії та Фінляндії. У рамках подорожей відбудуться показ інклюзивної вистави з урахуванням сприйняття

незрячих та слабозорих глядачів “Хто росте у парку”, воркшоп щодо створення вистави такого формату та презентація (прес-конференція) проєкту.

Фіналом воркшопу стане створення перформансу з урахуванням сприйняття незрячих та слабозорих глядачів та відкритий показ для глядачів.

EFFEA є ініціативною European Festivals Association (EFA), діяльність якої відбувається за підтримки програми ЄС “Креативна Європа”.

Проєкти за підтримки Гетте-Інституту

Goethe-Institut — німецька громадська організація, метою якої є популяризація німецької мови за кордоном та підтримка міжнародної культурної співпраці різних країн з Німеччиною.

Театри ляльок України активно співпрацювали з Гетте-Інститутом, як до повномасштабного вторгнення так і в актуальний час.

В країнах, де Goethe-Institut та інші міжнародні культурні інституції через війну або цензуру змушені були закрити свої відділення, багато митців/мисткинь та інтелектуалів втратили майданчик для висловлення іншої думки, діалогу й міжкультурного обміну.

Goethe-Institut в екзилі є місцем зустрічі, захисту, а також платформою для діячів культури, які внаслідок війни більше не можуть працювати на батьківщині.

Вистава «Маленька Баба Яга» в Київському театрі ляльок «Замок на горі». 2019 р.

Ініціатива зі створення у Київському театрі ляльок вистави “Маленька Баба-Яга” належала режисерові та продюсеру з Німеччини Джуліану Фрідріху. Роботи над виставою велися за домовленістю з правовласником міжнародного сценічного втілення цього художнього твору – Verlag für Kindertheater Weitendorf GmbH. А також за підтримки Гете інституту та у співпраці з дочкою автора.

Показ відеOVERсії вистави «Мюнгхаузен» Київського муніципального академічного театру ляльок на лівому березі Дніпра в Берліні, 2022 р.

Різдвяний мініфест «ВертепСхід», Харків 2023 р.

Проект організував Харківський державний академічний театр ляльок імені В. А. Афанасьєва, а партнерами фестивалю виступили Гете-Інститут та Харківський Будинок Нюрнбергу.

«Для нас важливо, що тема Різдва, традиційного Вертепу об'єднує митців з різних міст – Харкова, Києва, Львова. Фестиваль синтезує сучасне театральне, візуальне мистецтво, музику та українську традиційну культуру.

Христос народжується щорічно, і народжується в Україні, яка зараз розтерзана війною. І це дає натхнення продовжувати жити, продовжувати творити, дає віру в неодмінну перемогу Світла та Добра», — додають організатори мініфестивалю.

«Енеїда» в Київському академічному театрі ляльок «Замок на горі»

В 2022 році театр отримав грант на постановку за мотивами твору Івана Котляревського «Енеїда» від Стабілізаційного фонду культури і освіти, Goethe-Institut Ukraine.

2.3 Краудфандинг в театрі ляльок

Краудфандинг - це спосіб залучення грошей на проект, ідею або бізнес шляхом залучення невеликих сум від багатьох осіб, зазвичай через Інтернет. Люди, які підтримують проект, вкладають гроші в нього, а в разі успішного збору необхідної суми, проект реалізується. Це може включати в себе краудфандинг для стартапів, мистецьких проектів, громадських ініціатив тощо. Найбільшою платформою для краудфандингу в Україні є «Велика ідея».

Велика Ідея (англ. Big Idea, часто використовують аббревіатуру Biggggidea) — українська платформа соціальних інновацій, заснована у 2009 році громадською організацією «Гараж генг». Велика Ідея сфокусована на розвитку громадянського суспільства в Україні. Платформа висвітлює матеріали та проекти, які мають цінність для суспільства свідомих громадян, здатні змінити уявлення про соціальні проекти, а також демонструють можливості горизонтальних ініціатив в суспільстві. Сьогодні ресурс об'єднує соціальних інноваторів, митців, критиків, соціальних підприємців, журналістів та громадських активістів з усієї України. Сто тисяч людей зі всього світу щомісяця відвідують платформу.

В 2021р. Театром на колесах «Равлик» було здійснено проект "Кожен має право на казку".

Це гастрольний проект театру ляльок на колесах, що подорожував містами та селами, де ніколи не бував театр.

Шляхом Спільнокошту було зібрано 68 506 грн (з 67 263 грн) від 64 доброчинців. Витрати бюджету включали паливо, забезпечення потреб акторів у гастрольному режимі та медіаматеріали.

У 1995 році було засновано театр ляльок «Равлик». Завдяки чотирьом акторам-лялькарям – Юрію Тітарову, Любові Міхні-Тітаровій, Анні Поляруш та Максиму

Кондратюку – було створено першу казку «Справжній тато», що вже почала радувати маленьких глядачів у 1997 році.

Вже протягом 25 років театр створює авторські казки-вистави, що мандрують всією Україною. За плечами театру великий досвід гастрольно-фестивального життя: Чехія, Німеччина, Литва, Бельгія, Польща, Казахстан тощо.

Багато казок вже «знаходять» свої стаціонарні театри. Наприклад, нещодавно (липень 2020 року) казка «Равлинка та її хатинка» прилаштувалася у Рівненському театрі ляльок, і рівняни мали можливість дивитися виставу. Така можливість була й у городян Кропивницького, Миколаєва, Донецька, а також Паневежиса (Литва).

2020 рік був складним для театру. Як тільки припинився рух у світі через пандемію, діяльність театру зупинилася. Проте саме такі обставини, що заморозили життя у школах та садочках, на сценах театрів та концертних залах, містах та селищах, змусили театр діяти. І так почалася нова епоха нашого театру – «Перший український театр ляльок на колесах».

Саме такий новий формат забезпечив повернення вистав, але вже на свіжому повітрі.

Ідея проєкту:

У великих містах України є театри та всі необхідні компоненти: сцена, декорації, актори та глядачі, але у маленьких селах є тільки глядачі, що чекають на казку. Отож метою було познайомити дітей селищ та містечок з мистецтвом театру ляльок, адже кожен має право на казку! Ціллю було – об'їхати 50 сіл 10-ти областей України (Луганська, Донецька, Закарпатська, Івано-Франківська, Волинська, Сумська, Чернігівська, Житомирська, Харківська, Одеська області), де ніколи не бував театр, подарувати казку та магію дітям у різних куточках України. Саме ця подорож-гастролі стала початком відродження давньої традиції театру ляльок – вертепників, що у XVII столітті мандрували містами/селами.

Висновок з розділу:

Фінансування обласних театрів ляльок України відбувається з державних та місцевих бюджетів, творча діяльність театрів також забезпечується додатковими методами фінансування, такими як гранти та краудфандинг.

Для грантового фінансування театрів наразі в переважній більшості є цінними інклюзивні проєкти, що роблять мистецтво доступнішим для усіх верств глядачів. Також подекуди підтримуються проєкти спрямовані на знайомство з українською культурою.

Найчастіше підтримку дають такі організації, як Український культурний фонд та Стабілізаційний фонд культури і освіти, Goethe-Institut Ukraine.

Також як один зі способів пошуку фінансування театри можуть використовувати краудфандинг, позитивний досвід якого , був описаний на прикладі проєкту театру «Равлик»..

РОЗДІЛ III - Іноземний досвід в сфері театрів ляльок

3.1 Участь українських театрів ляльок в міжнародній організації лялькарів – UNIMA

- **UNIMA або УНІМА** (фр. Union Internationale de la Marionnette, англ. International Puppetry Association — міжнародна спілка діячів театрів ляльок, що об'єднує лялькарів по всьому світу; це найстаріша та найобсяжніша театральна організація у світі. Заснована у 1922 році в Празі (Чехія).

Є неурядовою організацією, що входить до складу ЮНЕСКО. Учасники з усього світу сприяють розвитку лялькового мистецтва.

Ця організація та форма мистецтва дозволяють пропагувати найблагородніші людські цінності, такі як мир і взаєморозуміння між людьми незалежно від походження, політичних чи релігійних переконань і відмінностей у культурі, повагу прав людини, як це визначено в Універсалі ООН Декларації прав людини від 10 грудня 1948 року. Таким чином UNIMA працює на культурну дипломатію.

Присутня у більш ніж 90 країнах, UNIMA є платформою для обміну між людьми, які займаються лялькарством (аматорами чи професіоналами), працюють у цьому мистецтві (дослідники, історики тощо) або захоплені цим мистецтвом.

Підтримує зустрічі, конференції, фестивалі, обміни та співпрацю, можливості співпраці з людьми в усіх сферах лялькарства (терапія, викладання, навчання, дослідження, документація, колекції, виставки тощо), а також підтримує збір та розповсюдження інформації і публікації про дослідження, курси та семінари.

«З дружбою та рішучістю найбільші утопії стають реальністю» Жак Фелікс (1923 – 2006), генеральний секретар UNIMA International, 1980-2000 рр.

Цілі та засоби

- Стимулювати, за допомогою всіх можливих форм, спілкування, контакт і обмін між кожним континентом і нацією.
- Організовувати конгреси, конференції, фестивалі, виставки та конкурси або пропонувати свій патронаж.
- Допомогати членам Організації в реалізації їхніх демократичних, фінансових та законних прав у рамках професійної діяльності. UNIMA може давати рекомендації та подавати пропозиції до компетентних органів.
- Заохочувати професійне навчання.
- Поширювати історичні, теоретичні та наукові дослідження.
- Підтримувати традиції лялькового мистецтва, заохочуючи оновлення лялькового мистецтва.
- Пропонуйте використовувати ляльку як засіб етичного та естетичного виховання.
- Брати участь у роботі інших організацій зі схожими цілями.

Структури UNIMA

Керівними органами UNIMA є: з'їзд, рада, ревізійна комісія, виконавчий комітет, генеральний секретар, комісії, національні центри та представники.

Конгрес

«Верховний орган» UNIMA складається з обраних радників і всіх членів Союзу, які можуть бути присутніми. Однак право голосу мають лише радники. Він збирається щонайменше один раз на чотири роки.

Рада

Складається з радників кожної країни-члена, обраних демократичним шляхом перед кожним Конгресом. До неї також входять акредитовані представники та десять додаткових радників, обраних на з'їзді. Засідання Ради проводиться не рідше одного

разу між двома З'їздами. Ця зустріч зазвичай проводиться через два роки після останнього з'їзду.

Виконавчий комітет, президент, генеральний секретар і скарбник

Виконавчий комітет керує справами UNIMA між кожним Конгресом.

Президент відповідає за дотримання Статуту та Правил, представляє UNIMA серед інших міжнародних організацій і є Президентом Ради.

Генеральний секретар координує діяльність UNIMA, інформує національні центри про цю діяльність і організовує роботу Виконавчого комітету, відповідає за персонал Генерального секретаріату, збереження архівів і ефективність Генерального секретаріату. Генеральний секретар разом зі скарбником відповідає за фінансові справи UNIMA.

Скарбник подає щорічний бюджет на затвердження Виконавчому комітету, контролює фінанси та рахунки та керує фінансуванням досліджень UNIMA.

Національні центри та представники

Національний центр UNIMA створюється двома різними способами:

- За участі принаймні десятих учасників (індивідуальних чи колективних) з країни;
- За участі національної лялькової організації, що вже існує.

Генеральний секретар може призначити представника UNIMA в країні, де немає національного центру. Функція Представника полягає в тому, щоб розвивати зв'язки між лялькарями своєї країни з метою створення Національного центру, та підтримувати постійний зв'язок з Генеральним секретарем.

В країні може бути лише один національний центр.

Центр може мати кілька регіональних відділень. Прохання про створення Національного центру має бути направлено до виконавчого комітету для затвердження.

Кожен національний центр розвиває свою роботу на основі власного Статуту. Він повинен підтримувати зв'язок з Генеральним секретарем і зобов'язаний виконувати рішення, прийняті міжнародними організаціями UNIMA.

- **«UNIMA — Україна»**

Вперше українські лялькарі взяли участь у міжнародних зустрічах з діячами лялькового мистецтва європейських країн у 1929 році під час проведення міжнародної виставки з історії та розвитку сучасного чеського та зарубіжного театру ляльок у рамках V-го з'їзду чеських лялькарів у Празі, який вважається подеколи установчим для створення UNIMA[3].

Створення представництва UNIMA в Україні відбулося лише у 1958 році, і тоді ж на базі Всеросійського театрального товариства (ВТТ) в Москві, за участю інших 5 республіканських театральних товариств було створено Радянський центр Міжнародної спілки діячів театру ляльок (UNIMA). Відтак, колективними членами UNIMA стали 20 провідних театрів ляльок Радянського Союзу та 55 лялькарів як індивідуальні її члени. Проте, офіційний вступ лялькарів СРСР до UNIMA відбувся лише 1960 року.

Українську секцію, а згодом Український центр UNIMA майже 30 років (1958—1987) очолював народний артист України, заслужений діяч мистецтв України, доцент, Віце-президент Радянського центру UNIMA, директор та художній керівник Харківського обласного театру ляльок ім. Н.К. Крупської Віктор Афанасьєв.

Після розпаду СРСР та проголошення незалежних країн у кожній з них утворилися самостійні національні центри UNIMA . Так, у 1992 році при Спілці театральних діячів України (СТДУ) був утворений Український національний центр UNIMA. Президентом центру був обраний народний артист України, художній керівник

Київського Муніципального Академічного театру ляльок Сергій Єфремов, який керував центром до 2009 року, і залишився його почесним Президентом.

З 2009 по 2015 р. Президентом українського центру UNIMA був заслужений артист України, професор, завідувач кафедри акторського мистецтва та режисури театру ляльок Київського національного університету театру, кіно і телебачення ім. І. К. Карпенка-Карого Леонід Попов, нині почесний президент «UNIMA-Україна».

З травня 2015 року новим Президентом ВГО «UNIMA — Україна» обрано Сергія Брижаня, заслуженого діяча мистецтв України, головного режисера Хмельницького академічного обласного театру ляльок.

Сьогодні до складу ВГО «UNIMA — Україна» входять провідні майстри театру ляльок України, актори, режисери, художники, театрознавці, історики театру ляльок, викладачі вищих навчальних закладів. Офіційна назва — «Всеукраїнська громадська організація UNIMA — Україна».

Члени ради:

Дарія Іванова-Гололобова – президент (доцент кафедри мистецтва театру ляльок Київського національного університету театру, кіно і телебачення ім. І. К. Карпенка-Карого).

Тетяна Стефінів – віце-президент (заступник директора-художнього керівника Івано-Франківського академічного обласного театру ляльок ім. Марійки Підгірянки).

Катерина Лук'яненко – генеральний секретар (викладач кафедри мистецтва театру ляльок Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І.К. Карпенка-Карого, автор проекту «Шосте почуття»).

Леонід Попов – керівник щорічного Всеукраїнського віртуального огляду-конкурсу театрів ляльок «Прем'єри сезону», почесний президент ГО «УНІМА-УКРАЇНА» (заслужений артист України, доцент, проректор КНУ імені І.К. Карпенка-Карого).

Руслан Неупокоев – голова комісії з міжнародних зв'язків (доцент, заслужений діяч мистецтв України, завідувач кафедри мистецтва театру ляльок Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого).

Яна Партола – голова комісії з професійної підготовки (декан факультету театрального мистецтва Харківського національного університету мистецтв ім. І.П. Котляревського).

Михайло Урицький – голова комісії зі зв'язків з громадськістю (режисер, викладач кафедри мистецтва театру ляльок Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І.К. Карпенка-Карого).

Яна Титаренко – голова молодіжної комісії (режисер Львівського академічного обласного театру ляльок).

Юрій Тітаров – голова комісії по роботі з приватними театрами (засновник і керівник приватного театру ляльок «Равлик»).

Віктор Гаврилюк – голова ревізійної комісії (генеральний директор-художній керівник Херсонського академічного обласного театру ляльок).

Українські митці регулярно беруть участь в установчих зборах та фестивалях всесвітньої UNIMA.

- **Підтримка України організацією UNIMA**

Серед напрямків діяльності UNIMA є такий пункт, як Швидка допомога для лялькарів. Вона спрямована на підтримку митців під час кризових ситуацій. Таким чином, наприклад, була організована підтримка для країн під час епідемії Covid 19.

На початку повномасштабного вторгнення, всесвітня організація висловила з собою підтримку, щодо подій в Україні, та відкрила збір на побутові харчові та культурні потреби українських митців в Україні та за кордоном. На краудфандинговій платформі Give.Asia було зібрано \$8,403 з 110 внесків.

- **Співпраця з УНІМА-Німеччина.**

Проект (e)merge - Мистецький нетворкінг Україна-Німеччина.

Зустрічаємось - обмінюємось - вчимось - розвиваємось - винаходимо - пропонуємо - ділимося - знайомимося з новими ідеями та людьми.

Так можна описати проект (e)merge, метою якого є використання театру ляльок як базису для побудови конструктивного та миротворчого діалогу в умовах нинішньої воєнної та кризової ситуації.

це проект UNIMA Deutschland, який відбувається за підтримки Представництва Федерального Уряду ФРН у справах Культури та ЗМІ.

Історія проекту

Україна має давні, багаті та різноманітні традиції мистецтва театру ляльок, яке продовжує розвиватися на високому рівні, зокрема на рівні державної культурної політики. Для того, щоб підтримати, зміцнити і, зрештою, зберегти це культурне надбання, необхідний інтенсивний і постійний обмін.

З кінця лютого 2022 року UNIMA Німеччина підтримує своїх українських колег і вже допомогла кільком біженцям знайти притулок та роботу в Німеччині. Завдяки інтенсивній співпраці з центрами UNIMA в Австрії, Угорщині та Румунії організували проїзд та розміщення постраждалих від повномасштабного вторгнення Росії в Україну. У Німеччині створили для українських лялькарів та їхніх родин можливість для довгострокового проживання та виступів, а також оцінювали ситуацію за допомогою регулярних телефонних конференцій.

На цьогорічній конференції лялькових театрів у Нортхаймі лялькарю-біженцю Сергію Соловійову була надана можливість представити свою виставу в рамках програми "Пікнік у парку", яка мала великий успіх та резонанс. Лялькарям з України Дар'ї

Івановій-Гололобовій, Сергію Висоцькому, Тетяні та Анастасії Соловійовим була надана можливість взяти участь у тижневому воркшопі в рамках конференції.

Наразі в Німеччині існує потужна мережа комунікації українських лялькарів. Координаторами проєкту був німецький лялькар і режисер Бодо Шульте, український театрознавець Дар'я Іванова-Гололобова, яка з березня 2022 року є запрошеним дослідником Дюссельдорфського університету за програмою "Учений із зони ризику", та член правління UNIMA Німеччини Олексій Ванцль. Наразі ведеться пошук шляхів подальшого налагодження зв'язків на академічному рівні.

Завдяки цьому проєкту було активізовано обмін між українськими та німецькими ляльководами з метою побудови конструктивного та миротворчого діалогу в умовах нинішньої воєнної та кризової ситуації.

Особливу роль тут може відіграти театр ляльок. Розповідь зворушливих історій спонукає до роздумів, дискусій та дій. Завдяки своїй особливості говорити через предмети і матеріал, ляльковий театр завжди є репрезентативним. У «ляльковому» мистецтві кожен предмет є актором, свідком і засобом одночасно. Театр ляльки та предмету, з одного боку відкриває якісно новий вимір документального театру, а з іншого завдяки своїй безпосередності та візуальній доступності створює багат шарову актуальну реальність для глядачів.

Цілі проєкту

- Порятунк українського театру ляльок, нематеріального культурного надбання, від нещадного руйнування війною, що триває.
- Продовження творчості Українських лялькарів у Німеччині та отримання нових ідей завдяки обміну з німецькими колегами.
- Об'єднання української лялькової сцени, молодих українських студентів-лялькарів з німецькими та міжнародними викладачами, а також українських та німецьких експертів з театру ляльок на національному та міжнародному рівнях.

- Сприяння сталому подальшому розвитку лялькового театру в Німеччині та Україні шляхом інтенсифікації культурного обміну між двома країнами через розширення міжнародних мереж, створення сталих форматів обміну та нових шляхів розвитку аудиторії.
- Мультиплікативний ефект для обох сторін покликаний зміцнити взаємну миттєву мистецьку та культурну цікавість і призвести до довгострокового партнерства.

Онлайн колоквіум

25 – 30 листопада 2022

12 німецьких та 12 українських діячів культури з-поміж біженців зустрілися в режимі онлайн протягом шести днів, щоб обмінятися ідеями на актуальні теми в театрі ляльок, що цікавлять світову спільноту лялькарів.

Кожного дня 4 години лекцій з подальшими дискусіями та обміном думками були присвячені найрізноманітнішим аспектам мистецтва граючих ляльок. Були досліджені нові можливості цього різновиду театрального мистецтва — від найрізноманітніших постановчих і виконавських технік до універсальних форм і можливостей використання. Через взаємне натхнення фахівці Німеччини та України збагачували свій досвід на практичному рівні, відкриваючи нові простори творчих можливостей.

12 українських художників продовжували працювати з цими імпульсами під час наступних тижневих резиденцій та ділилися своїми результатами з професійною публікою під час 6 (e)merge зустрічей у грудні, продовжуючи таким чином мистецький діалог.

Колоквіум проходив німецькою та українською мовами.

Публічні мистецькі зустрічі — обмін імпульсами

Програма живих зустрічей 11.-16.12.2022

Зустрічі у партнерів проекту сприяли діалогу між українськими та німецькими митцями та зацікавленою аудиторією: широке коло представників лялькового театру, експертів та 12 українських митців-резидентів були запрошені обмінятися результатами своєї роботи. Свої ідеї вони висловлювали насамперед у мистецьких форматах.

Спектр тем включає шляхи між традиціями та інноваціями, сторітелінг та не- чи паравербальну комунікацію, а також дуже практичні питання, такі як лялькова гра перед камерою та нові техніки і матеріали для виготовлення ляльок. Знову інтенсивно обговорювалися такі актуальні питання, як травматерапія, педагогіка та інклюзія.

Цей тур дозволив усім учасникам фізично контактувати між собою. Протягом шести днів кожен представив результати своїх досліджень або показав ескіз нового шоу, тим чином відбувся глибокий професійний і мистецький обмін, який посилювався з кожним днем.

3.2 Іноземний досвід в сфері створення та просування продукту в театрі ляльок.

В цьому розділі хотілося б виділити позитивний досвід іноземних лялькових проєктів.

В Європі та світі продуктивно існують та процвітають театри ляльок. Відомі потужні школи зі своєю спадковістю, в Чехії, Франції, Польщі, Китаї і т.д.

Але як не дивно, найуспішнішими виставами театрів ляльок є – Бродвейські мюзикли, один з таких «Король Лев».

Почавши своє сценічне життя в 1997 році, на даний момент збори становлять 1.8 мільярдів доларів. Проєкт знаходиться на 3 місці за тривалістю показу та на 1 місці за прибутком, серед усіх Бродвейських мюзиклів.

Як пишуть іноземні ЗМІ - мюзикл захоплює своїм інноваційним використанням ляльок на одному рівні з акторами. Це і не дивно, оскільки у видовищному перформансі «грає» понад 232 ляльки, в тому числі тростинні, тіньові та скафандрові, використовуються маски.

Зазначають, що режисерці Джулії Теймор та її команді знадобилося 37 000 годин, на їх створення. Понад 110 мільйонів глядачів вже побачили виставу на власні очі.

Шоу продюсується компанією Disney Theatrical.

Бренд Disney переважно пов'язаний зі сферою розваг для дітей, вінс свій важливий вплив на орієнтовану на дорослих сферу музичного театру завдяки влучній маркетинговій стратегії.

Досліджуючи стратегію просування мюзиклу «Король Лев» у Лондоні, та наступний вплив на успіх шоу, ми можемо познайомитися з маркетинговими прийомами які будуть дієвими і для української сфери театрів ляльок.

Основні риси - планування, безперебійне виконання і цілеспрямована взаємодія з потенційною аудиторією в різних середовищах.

- Сила соціальних мереж, рекламних щитів і телевізійної реклами

Значною частиною стратегії Disney було використання можливостей сучасних і старих рекламних інструментів.

Соціальні медіа-платформи, такі як Facebook, Instagram і Twitter, дозволили безпосередньо зв'язуватися з потенційними покупцями квитків. Публікуючи закулісні матеріали, інтерв'ю з акторами та відео, підтримувалася цікавість і хвилювання навколо мюзиклу.

Також використовувалися традиційні методи реклами, такі як рекламні щити та телевізійна реклама. Рекламні щити, стратегічно розташовані по місту, забезпечували високу видимість. Телевізійна реклама транслювалася в прайм-тайм, коли потенційні глядачі, швидше за все, переглядали канали.

- Рекламні тури та заходи: створення ажіотажу

Іншим важливим аспектом рекламної стратегії Disney було розповсюдження реклами через рекламні тури та заходи. Композитор Елтон Джон і автор текстів Тім Райс, дали концерти з музикою з «Короля Лева». Дісней також організував серію заходів, спрямованих на різні демографічні групи, включаючи шкільні семінари, заходи залучення громадськості та прем'єрні покази.

- Схвалення знаменитостей: Star Power

Disney заручився підтримкою знаменитостей для просування мюзиклу, як пов'язаних з оригінальним фільмом - Меттью Бродерік, так і нових, наприклад Бейонсе, яка озвучила Налу в ремейку фільму. Їх рекомендації розширили охоплення реклами, додали довіри та викликали додаткову цікавість у шанувальників.

- Поза межами реклами: створення захоплюючого досвіду

У все більш цифровому світі Дісней зрозумів важливість створення захоплюючого та незабутнього реального досвіду, який залишатиметься з відвідувачами надовго після завіси.

Це було невід'ємною частиною їхньої маркетингової стратегії, оскільки вона перетворювала кожного глядача на потенційного амбасадора шоу — їхній ентузіазм і негласні рекомендації стимулювали додатковий продаж квитків.

Дісней продав мюзикл «Король Лев» у Лондоні за допомогою стратегічного планування, інноваційної реклами та обіцянок незабутніх вражень, зарекомендував шоу як лондонське видовище, яке неможливо пропустити.

- Використання почуття ностальгії

Натхненна культовим мультфільмом Діснея 1994 року, постановка з 1999 року відзначається приголомшливими візуальними ефектами, новаторським ляльковим театром і музикою, що не піддається часу.

Дісней вміло використав ностальгію людей за героями дитинства, визнаючи сильний емоційний зв'язок з аудиторією, яка виросла на оригінальному анімаційному фільмі. Рекламні кампанії використовували переконливі фрагменти мультфільму, змішані з фрагментами сценічних постановок, підбираючи правильний настрій та спонукаючи глядачів піти до театру, щоб знову пережити цей досвід.

- Збільшення продажів квитків за допомогою інноваційних тактик

Маркетингові зусилля Disney були спрямовані на збільшення продажів квитків. Для залучення глядачів регулярно пропонувалися рекламні пропозиції, зокрема сімейні пакети зі знижками та групові бронювання. Були запропоновані знижки для перших покупців і сезонні акції, багато з яких рекламувалися через канали соціальних мереж.

Крім того, були розроблені партнерські відносини з туристичними та готельними агентствами. Пропонувався пакет «Король Лев», орієнтований на туристів, які відвідують Лондон, який включав квитки на шоу та ночівлю.

- Схвалення критиків і сприйняття аудиторії

Маркетингові зусилля Disney також сильно вплинули на сприйняття мюзиклу «Король Лев» критиками та публікою. Запросивши відомих впливових людей і критиків на прем'єру, вони забезпечили увагу до шоу в ЗМІ. Це, у поєднанні з позитивними рецензіями та високими оцінками з багатьох джерел, створило розголос і підвищило репутацію мюзиклу.

Глядачі сприйняли Лондонський мюзикл «Король Лев» надзвичайно позитивно: глядачі високо оцінили виступи, декорації та музику. Це, у свою чергу, призвело до вражаючої реклами з уст в уста, що ще більше підвищило продаж квитків і популярність.

- Спираючись на бренд Disney

Важливим чинником успіху Лондонського мюзиклу «Король Лев» є сам бренд Disney. Утверджена репутація компанії Disney у сфері надання високоякісних сімейних розваг допомогла закласти основу для позитивного очікування та сприйняття мюзиклу. Це було посилено завдяки синергії, створеній просуванням мюзиклу через величезну мережу засобів масової інформації, тематичних парків і товарів Disney.

Отже, стратегії Діснея з мюзиклом «Король Лев» встановили нові стандарти просування театральної продукції в Лондоні та в усьому світі. Раніше основними методами просування були традиційні платформи, такі як друк, радіо та реклама на білбордах, але Disney запровадив інноваційні підходи, як-от інтерактивні онлайн-реклами, які зробили революцію в маркетинговому підході до театральних постановок.

Ця зміна не тільки допомогла зберегти популярність «Короля Лева» в довгостроковій перспективі, але й проклала шлях для багатьох інших постановок, що перейняли подібну тактику. Як наслідок, тенденція динамічних промо-кампаній, до яких можна залучити аудиторію, стала важливою частиною просування майбутніх театральних постановок.

Спектакль ілюструє силу маркетингу, демонструючи, чого можна досягти, коли комерційна хватка поєднується з художньою досконалістю. Управління Disney мюзиклом «Король Лев», взяте як практичне дослідження, пропонує план успіху та взірець синергетичної маркетингової стратегії у сфері виконавського мистецтва.

ВИСНОВКИ

Театри ляльок займають чільне положення в українській культурній сфері, як театри, що виховують та розважають людину з її найперших кроків. Ці видовищні заклади часто виступають, не тільки в ролі сцени для реалізації вистав, а і в якості мистецького простору, в якому налагоджується творчий діалог з глядачами, українськими і іноземними колегами, відбуваються благодійні події, арт-терапевтичні проєкти, рух в напрямку створення інклюзивного театрального простору.

В репертуарі звертаються, як до класичної лялькової драматургії, так і до світової літературної спадщини, до авторських переосмислень українських міфів та легенд, до міфів та легенд національних меншин України. У виставах та на тематичних фестивалях, зберігається та набуває нових актуальних звучань традиція старовинного українського лялькового театру «Вертеп».

Під час війни в 2022р. деякі обласні театри ляльок (Полтавський, Львівський і т.д.) стали волонтерськими штабами, що психологічно та матеріально підтримували українців. Низка працівників театрів ляльок з початку Повномасштабного вторгнення служать в лавах ЗСУ. Театри в творчих проєктах та митці театрів ляльок України особисто, підтримують Культурний фронт України, місією якого є, коригування культурного клімату в країні, побудова культурних мостів між військовими та цивільними. Між Сходом і Заходом України.

В 2020-2023 рр. внаслідок епідемії Ковід-19 та Повномасштабного вторгнення, відбулося зменшення державного фінансування культурної сфери. Додатковим способом залучення коштів на творчі проєкти театрів є гранти. Найчастіше підтримку надавали Український культурний фонд та Стабілізаційний фонд культури і освіти, Goethe-Institut Ukraine. В контексті дослідження також розглядається краудфаундинг, як один із можливих джерел фінансування для проєктів театру ляльок.

Українські театри ляльок та митці є членами Міжнародної спілки діячів мистецтва театру ляльок (UNIMA), що дозволяє розвивати вітчизняне мистецтво, актуально світовому контексту; налагоджує міжнародні культурні зв'язки; поширює українські ідеї за кордоном, що є особливо актуальним.

Враховуючи досвід бродвейського мюзиклу «Король лев», описаний в останньому розділі, можна розглянути театр ляльок, як провідний спосіб створення мистецького продукту у світі. Тож, в українського театру ляльок є беззаперечний потенціал для розвитку, а проекти такого масштабу можна вважати еталоном, до якого варто рухатися.

Дослідження узагальнює інформацію про діяльність театрів ляльок України, за актуальний на даний момент період 2019-2023 рр. Та може окреслювати напрямки для майбутніх досліджень в данній сфері.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Fouillet B. Guignol, voix de Lyon et des Lyonnais dans la Grande Guerre // Siècles. Cahiers du Centre d'histoire « Espaces et Cultures » — 2014 — №39–40 (<http://journals.openedition.org>)
2. Агаджанова. А., Інтерв'ю з Уляною Мороз “Театри — не конкуренти, ми всі розвиваємо культуру”, подкаст «Культура:Війна» LB.ua
https://lb.ua/culture/2023/10/01/577192_ulyana_moroz_teatri_konkurenti.html
3. Винниченко С., Проєкт «Театральна риболовля», *T-Менеджмент Уляна Мороз* 1-4 ч. <https://youtu.be/NldSPPNzjRs?si=olKrVS-EjAvYKwYQ>
4. Офіційний сайт Львівського академічного театру ляльок -
<https://lvivpuppet.com/>
5. Винниченко С., Проєкт «Театральна риболовля», *T-Менеджмент Ірина Трунова* <https://youtu.be/0mRSkFNwXUw?si=UQ3ojM-VkV3ABb9D>
6. Офіційний сайт Хмельницького академічного обласного театру ляльок «Дивень» <https://dyven.org>
7. В.Поліщук «Театри в Одесі: як виживають та дають вистави під час війни», *Одеське Життя*, 27.03.2023 <https://odessa-life.od.ua/uk/article-uk/odeski-teatri-pid-chas-vijni-pro-vistavi-v-bomboshovishhah-ta-prem-ieri-z-generatorami>
8. Мигдаль, «Євген Гімelfарб - «Ляльки вічні»», *magma.in.ua*.
<https://magma.in.ua/uk/gamlet-evgen-gimelfarba-lalki-vicni.html>
9. Офіційний сайт Одеського академічного театру ляльок <http://www.teatr-kukol.od.ua>
10. Житомир.інфо, «Як працює Житомирський театр ляльок під час війни та чи є проблеми з фінансуванням театрів», 31.01.2023
https://zhitomir.info/news_212157.html

11. Офіційний сайт Вінницького академічного театру ляльок «Золотий ключик» <https://puppet.vn.ua>
12. Офіційний сайт Закарпатського академічного обласного театру ляльок «Бавка» - <https://bavka.com>
13. Закон України «Про транскордонне співробітництво», постанови Кабінету Міністрів України від 15 лютого 2002 року № 153 «Про створення єдиної системи залучення, використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги»
14. Офіційний сайт Івано-Франківського академічного обласного театру ляльок ім. Марійки Підгірянки <https://ifteatr.org.ua>
15. О. Мелашенко, «Чернігівський режисер отримав премію на Всесвітньому фестивалі театрів ляльок» Чернігівська медіа груп 9.10.2023
<https://www.0462.ua/news/3672445/cernigivskij-reziser-otrimav-premiu-na-vsесvitnomu-festivali-teatriv-lalok>
16. Театральний архів НСТДУ, Чернігівський обласний театр ляльок ім. Олександра Довженка <https://theatre.com.ua/chernigivskij-oblasnij-teatryalok-im-oleksandra-dovzhenka>
17. Офіційний сайт Волинського академічного театру ляльок <https://puppet.volyn.ua>
18. Публічна інформація Харківський академічний обласний театр ляльок <https://puppet.kharkov.ua/dokumenty.html>
19. Решетняк В. «Звіт директора за 2021 р.» - <https://puppet.kharkov.ua/dct/FILE00000000194.pdf>
20. Ульянова О., Гнатюк І., Заборона проведення масових заходів на Харківщині: позиції "Схід Опера", філармонії та театру ляльок, Суспільне Новини, 21.04.2023 <https://suspilne.media/452568-na-harkivsini->

[zaboronili-masovi-zahodi-cerez-voennij-stan-pozicii-hnatobu-filarmonii-ta-teatru-lalok/](#)

21. Офіційний сайт Харківської ОВА: «На Харківщині затвердили перелік безпечних місць, в яких рекомендується проводити масові заходи», 21.04.2023 <https://kharkivoda.gov.ua/news/120623>
22. Офіційний сайт Київського муніципального академічного театру ляльок <https://puppet-theater.kiev.ua>
23. Стратегічний план розвитку 2023-2025 ТВЗК « Київський муніципальний академічний театр ляльок»
[https://kyivaudit.gov.ua/vr/ka/company.nsf/0/55C712D1F0E94499C22589640051DF47/\\$file/%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%BF%D0%BB%D0%B0%D0%BD%202023-2025.pdf](https://kyivaudit.gov.ua/vr/ka/company.nsf/0/55C712D1F0E94499C22589640051DF47/$file/%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%BF%D0%BB%D0%B0%D0%BD%202023-2025.pdf)
24. Офіційний сайт Київського академічного театру ляльок <http://akadempuppet.kiev.ua>
25. Стратегічний план розвитку 2020-2022 ТВЗК "Київський академічний театр ляльок"
[https://kyivaudit.gov.ua/vr/ka/company.nsf/0/844E811341E48F0EC22587770030B4F8/\\$file/Стратегичний%20план%20розвитку%202020-2022.PDF](https://kyivaudit.gov.ua/vr/ka/company.nsf/0/844E811341E48F0EC22587770030B4F8/$file/Стратегичний%20план%20розвитку%202020-2022.PDF)
26. Вистави театру ляльок для дітей на пароплаві. Сайт Пароплавної компанії «Гідропарк» http://teplohod-prokat.kiev.ua/about_company.htm
27. Телерадіокомпанія НТК, «Релоковане мистецтво. Херсонський театр ляльок відкрив новий сезон у Коломиї», Гривня.ua
[https://grivna.ua/publikatsii/relokovane-mistectvo-hersonskiy-teatr-lyalok-vidkriv-noviy-sezon-u-kolomiyi-\(video\)](https://grivna.ua/publikatsii/relokovane-mistectvo-hersonskiy-teatr-lyalok-vidkriv-noviy-sezon-u-kolomiyi-(video))

28. Пенкалюк С., Марійчин Г. "Мною вже зацікавилася ФСБ". Як працівники Херсонського театру ляльок виїжджали з-під окупації в Коломию, Суспільне Новини, 27.10.2022 <https://suspihne.media/304188-mnou-vze-zacikavilosa-fsb-ak-pracivniki-hersonskogo-teatru-lalok-viizdzali-z-pid-okupacii-v-kolomiu-na-frankivsini/>
29. Яковлева В. Про ляльок, надію та казки для дітей Харківщини, Слобідський край, 14.07.2022 <https://www.slk.kh.ua/spec-proekti/oblicca-geroiv/pro-lalok-nadiu-ta-kazki-dla-ditej-harkivsini.html>
30. Горбатенко І., Булах Н., Театр ляльок. У Миколаєві для дітей показали виставу "Пан Коцький", Суспільне Новини, 11.03.2023 <https://suspihne.media/411036-teatr-lalok-u-mikolaevi-dla-ditej-pokazali-vistavu-pan-kockij/>
31. Безгін І.Д., Семашко О.М., Ковтуненко В.І. Театр і глядач в сучасній соціокультурній реальності/Київ. держ. ін-т театр. мистецтва ім. І.К.Карпенка-Карого. – К.: Наука, 2002.
32. Васильєв С., За ширмою і перед нею. Проблеми Українського театру ляльок середини 1980х - початку 1990х років, с.34-74, МІСТ, Фенікс, Київ, 2019
33. Бібліотека української драматургії <https://ukrdramalib.com.ua>
34. Безгін І.Д., Семашко О.М., Юдова-Романова К.В., Глядач і театр: соціодинаміка взаємовідносин: Соціологічне дослідження.- К.: ВПП»Компас» 2006.-368с.
35. Про театри і театральну справу: ЗАКОН УКРАЇНИ - (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2005, № 26, ст.350)
36. Про введення воєнного стану в Україні - Указ Президента України від 24.02.2022 № 64/2022

37. «Простір можливостей», Архів проектів УКФ, 2019
<https://ucf.in.ua/archive/5f0a443a2a4bc66ab84072b3>
38. Малишка Н., В Ужгороді презентували творчий звіт грантового проекту "Золотий фонд закарпатських лялькарів", Закарпаття онлайн, 20.10.2020
<https://zakarpattya.net.ua/News/206570-V-Uzhhorodi-prezentuvaly-tvorchyi-zvit-hrantovoho-proiektu-Zoloty-fond-zakarpatskykh-lialkariv-FOTO>
39. «Як ноти пісеньку складали», Архів проектів УКФ, 2020
<https://ucf.in.ua/archive/6077f6caa5fdef30e2182356>
40. "Шосте чуття. Вистава театру відчуттів з урахуванням сприйняття незрячих та слабозорих глядачів", Архів проектів УКФ, 2021
<https://ucf.in.ua/archive/6203bf3d0888cd2e5a02dbf2>
41. Український проєкт отримав грант від EFFEА, Креативна Європа Україна, 2022 https://creativeeurope.in.ua/posts/effea_award
42. Офіційний сайт Гетте-Інститут в Україні
<https://www.goethe.de/ins/ua/uk/index.html>
43. Палуєв Г., Київський театр ляльок запрошує на першу прем'єру квітня, КиївВлада, 1.04.2019 <https://kievvlada.com.ua/style/kievskij-teatr-kukol-priglasheet-na-pervuyu-premeru-aprelya?noredirect=true>
44. Відеовистава Мюнхгаузен в Берліні, Гетте-Інститут, 17.12.2022
https://www.goethe.de/prj/gex/uk/ver.cfm?event_id=24415573
45. Глушко Д., У Харкові триває різдвяний мініфест «ВертепСхід», Гвара Медіа, 7.01.2023 <https://gwaramedia.com/u-harkovi-trivaie-rizdvyanij-minifest-vertepshid-foto/>
46. Краудфандинг в театрі ляльок України -
<https://bigggidea.com/project/kozhna-ditina-mae-pravo-na-kazku/>
47. UNIMA Free of Strings Fund By UNIMA - Union Internationale de la Marionnette - <https://unima.give.asia/campaign/unima-free-of-strings-fund#/updates>

48. Мистецький нетворкінг Україна-Німеччина <https://e-merge.org/uk/>

49. Disney's Strategy in Promoting Lion King Musical in London

<https://westenduniverse.com/2023/07/disneys-strategy-in-promoting-lion-king-musical-in-london/>

Додатки

23 SEPTEMBRE 2023

FESTIVAL DES MARIONNETTES

ASSOCIATION

Deux prix en un pour les villes amies de la marionnette

CHARLEVILLE-MÉZIÈRES L'association internationale des villes amies de la marionnette, présidée par Claudine Ledoux, a remis ses prix de l'initiative 2022 et 2023.

MIRKO SPASIC

C'est à une double remise de prix à laquelle l'association internationale des villes amies de la marionnette, présidée par l'ancienne maire Claudine Ledoux, a procédé ce vendredi, au 75 Forest Avenue à Charleville. L'association a créé le prix international de l'initiative en 2021 pour récompenser à l'échelle internationale ceux qui contribuent à mettre en valeur les arts de la marionnette, à défendre leur développement et à encourager leur reconnaissance par un large public. Ce prix est décerné par un jury international nommé pour trois années et actuellement présidé par Yook Dong Han, maire de Chuncheon (Corée du Sud), une des 19 villes-membres. Une année sur deux, il est destiné à une ville ou un gouvernement local, l'année suivante (année impaire) à un particulier, une association, une compagnie. Hier, Claudine Ledoux a remis les prix 2023, mais aussi 2022. Les lauréats de cette année sont la Chuncheon Puppet Foundation (Co-

rée) pour l'organisation d'un festival dans la ville, et une initiative québécoise très originale, une marionnette citoyenne, l'Autre. Création de la compagnie la Tortue noire de Saguenay, la marionnette à taille humaine est officiellement citoyenne de sa ville et va à la rencontre des habitants, manipulée à tour de rôle par plusieurs personnes. ■

Les lauréats 2023 avec Lucile Bodson, de l'Unima, à gauche et Claudine Ledoux au centre. MS

L'émouvante remise du prix 2022 à Chernihiv, en Ukraine

Le prix 2022 n'avait pu être remis l'année dernière, en raison de la guerre en Ukraine. Il avait été décerné au Théâtre régional de marionnettes pour la jeunesse de Chernihiv qui, malgré le conflit, continue à donner des spectacles dans la rue pour les enfants, ou même dans ses murs, alors même que certains de ses marionnettistes sont au front dans l'armée ukrainienne. Hier à Charleville, Vitalii Holtsov, le directeur artistique du Théâtre Alexander Dozhenko, théâtre régional de marionnettes pour la jeunesse, a reçu le trophée destiné à l'Oblast (équivalent à la région) de Chernihiv pour le soutien qu'il apporte à ce théâtre. Un grand moment d'émotion.

Фото з церемонії нагородження -Патрік Аргіракіс.

ДЕПАРТАМЕНТ КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ

майдан Свободи, 5, Держпром, 1-й під'їзд, 4-поверх, м. Харків, 61022, тел./факс 705-21-16
E-mail: dkit@kharkivoda.gov.ua

1/1

18.04.2023 № 05-24/50P

на № _____ від _____

Керівникам обласних комунальних підприємств та закладів культури, мистецтва та мистецької освіти

Щодо заборони масових заходів

На виконання Протоколу № 3 засідання Ради оборони Харківської області від 28.03.2023 Департамент культури і туризму Харківської обласної військової адміністрації інформує про заборону масових заходів в приміщеннях театрів, концертних установ, філармоній, клубів, музеїв та бібліотек незалежно від форми власності, в умовах воєнного стану, та на відкритому просторі на території Харківської області з кількістю учасників та глядачів понад 50 осіб.

Враховати, що заборона не поширюється на проведення поховальних ритуалів та заходів, пов'язаних із вшануванням загиблих у боротьбі за незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України.

Просимо безумовно виконувати рішення засідання Ради оборони Харківської області.

Протокол № 3 від 28.03.2023 додається.

Додаток: на 14 арк. у 1 прим.

Директор Департаменту

Едуард ПАВЛЕНКО

Олександр Костін 705 21 13

*У Києві покажуть виставу «Вертеп» на підтримку Харківського театру ляльок /
Фото: Театр на лівому березі*

Вистава Бейбі театру «Ніжна казка», 2023. Фото: Андрій Голкін

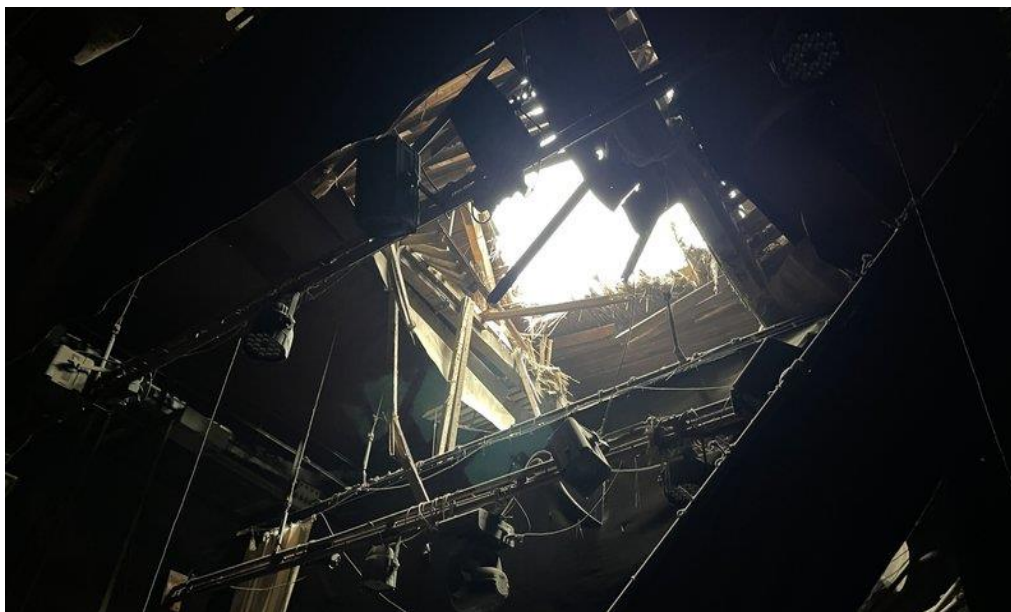

Гастролі театру «Равлик» Одеська - Донецька - Луганська - Харківська області. 2021

Фото: Велика ідея

Харківські лялькарі у метро. Фото: UNICEF Ukraine

*Херсон, пошкоджений обстрілами РФ дах лялькового театру, 18 січня 2023 р.
Фото: Суспільне Херсон*

Лялькар Культурного Десанту Валерій Дзех. Колаж: Styler

The Lion King on Broadway | By Joan Marcus